

೧

ಅಂಧಂತಮಸು ಇನ್ನಾರಿಗೆ ಗೋ-
ವಿಂದನ ನಿಂದಿಸುವರಿಗೆ

ಪ

ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಸಾರಿಸಾರಿಗೆ ವಾಯು
ನಂದನನ ವಂದಿಸದವರಿಗೆ

ಅ

ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಹರಿಯ ನಿಂದಿಸಿ ಸ-
ವೋತ್ತಮ ಶಿವನೆಂದು ವಾದಿಸಿ
ಧಾತುಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿ ವೇ-
ದಾಂತ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಹಾರಿಸಿ
ಸೋತು ಸಂಕಟಪಟ್ಟು ಘಾತಕ ಒಡಲೊಳಗಿಟ್ಟು
ನೀತಿ ಹೇಳುವ ಕೆಟ್ಟ ಜಾತಿಗಳಿಗಲ್ಲದೆ

೧

ಮೂಲಕವತಾರಕ್ಕೆ ಭೇದವು - ಮುಖ್ಯ
ಶೀಲ ಪಂಡಿತರೊಳಗೆ ವಿವಾದವು
ಲೀಲಾ ಸಾದೃಶ್ಯವ ತೋರುತ - ಲಿಂಗ
ಭಂಗವಿಲ್ಲದ ದೇಹ ಹಾರುತ
ಮೂಲ ಗುರುವು ಕುಂತಿಬಾಲನೆನ್ನದೆ ವೃಥಾ
ಶೀಲಗೆಟ್ಟಂಥ ಖೊಳರಿಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ

೨

ವ್ಯಾಸರ ಮಾತುಗಳಾಡುತ ವಿ-
ಶ್ವಾಸ ಘಾತಕತನ ಮಾಡುತ
ದೋಷವೆಂದರೆ ನುಡಿ ಕೇಳದೆ ಸಂ-
ತೋಷವೆಂದರೆ ನೋಡಿ ಬಾಳದೆ
ಶೇಷಶಯನನಾದಿಕೇಶವರಾಯನ
ದಾಸರೊಡೆಯ ಮಧ್ವದ್ವೇಷಿಗಳಿಗಲ್ಲದೆ

೩

ಕತ್ತಲ ಲೋಕ ಸೇರುವವರು ವಿಷ್ಣು ದ್ವೇಷಿಗಳೇ, ವೈಷ್ಣವ ಮತ ದ್ವೇಷಿಗಳೇ ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಈ
ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕನಕದಾಸರು ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಪಾರಮ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುಪಾರಮ್ಯದ
ಬಗೆಗೆ ಇದ್ದ ಘರ್ಷಣೆಯೇ ಈ ಕೀರ್ತನಾ ಕೂಸಿಗೆ ಜನ್ಮ ನೀಡಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೂಲಕವತಾರಕ್ಕೆ ಭೇದವು :ಮೂಲ ರೂಪಕ್ಕೂ ಅವತಾರಕ್ಕೂ ಭೇದ. ಆದರೆ ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ
ಮೂಲಕ್ಕೂ ಅವತಾರಕ್ಕೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ.

ದಶಾವತಾರದ ಲೀಲೆಗಳು

೨

ಅಂಬುಜದಳಾಕ್ಷಗೆ ಮಂಗಳ ಪ

ಸರ್ವ ಜೀವರಕ್ಷಕಗೆ ಮಂಗಳ ಅ

ಜಲಧಿಯೊಳಾಮ್ನಾಯ ತಂದಗೆ ಮಂಗಳ
ಕುಲಗಿರಿ ತಾಲ್ಲಗೆ ಜಯಮಂಗಳ
ನೆಲನ ಕದ್ವಸುರನ ಗೆಲಿದಗೆ ಮಂಗಳ
ಚೆಲುವ ನರಸಿಂಹಗೆ ಶುಭಮಂಗಳ ೧

ವಸುಧೆಯ ಈರಡಗೈದಗೆ ಮಂಗಳ
ವಸುದಾಧಿಪರಳಿದಗೆ ಜಯಮಂಗಳ
ದಶಕಂಧರನನ್ನು ಗೆಲಿದಗೆ ಮಂಗಳ
ಪಶುಗಳ ಕಾಯ್ದಗೆ ಶುಭ ಮಂಗಳ ೨

ಪುರ ತ್ರಯ ವಧುಗಳ ಗೆಲಿದಗೆ ಮಂಗಳ
ತುರಗ ವಾಹನನಿಗೆ ಜಯ ಮಂಗಳ
ವರ ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನಿಗೆ ಮಂಗಳ
ಪರಮ ಪತ್ನಿವ್ರತಗೆ ಶುಭ ಮಂಗಳ ೩

ವಿಷ್ಣುವಿನ ದಶಾವತಾರ ಲೀಲೆಗಳ ಮುಖೇನ ಮಂಗಳ ಹಾಡುವ ಆಶಯದಿಂದ ಮೂಡಿದ ಕೀರ್ತನೆ.

ಸಮಾಜ ಚಿಂತನೆ :ನೀತಿಬೋಧನೆ

೩

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೂಡೆ ಅಧಿಕ ಸ್ನೇಹಕ್ಕಿಂತ
ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೂಡೆ ಜಗಳವೇ ಲೇಸು ಪ

ಉಂಬುಡುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲದರಸಿನೋಲಗಕಿಂತ
ತುಂಬಿದೂರೊಳಗೆ ತಿರಿದುಂಬುವುದೆ ಲೇಸು
ಹಂಬಲಿಸಿ ಹಾಳ್ವರಟೆ ಹೊಡೆವುದಕ್ಕಿಂತ - ಹರಿ
ಯೆಂಬ ದಾಸರ ಕೂಡೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯೆ ಲೇಸು ೧

ಒಡನೆ ಹಂಗಿಸುವನೋಗರವನುಂಬುದಕ್ಕಿಂತ
ಕುಡಿನೀರು ಕುಡಿದುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಲೇಸು
ಬಿಡದೆ ಬಾಂಧವರೊಡನೆ ಕಡಿದಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ
ಅಡವಿಯೊಳಗಜ್ಜಾತ ವಾಸವೇ ಲೇಸು ೨

ಮಸೆಯುತಿಹ ಮತ್ಸರದ ನೆರೆಯೊಳಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ
ಹಸನಿಲ್ಲದ ಹಾಳುಗುಡಿಯೇ ಲೇಸು
ಬಿಸಜಾಕ್ಷ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯ
ವಸುಮತಿಯೊಳು ನಿನ್ನ ದಾಸತ್ವವೇ ಲೇಸು ೩

ಅಸಂಸ್ಕೃತರೊಡನೆ ಸರಸ ಆಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೊಡನೆ ವಿರಸದಿಂದ
ವಾದಕ್ಕಿಳಿಯುವುದು ಲಾಭ ಎಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಮೂಡಿದೆ. ಸಗಣೆಯವನ ಜೊತೆ
ಸರಸ ಆಡೋದ್ದಿಂತ ಗಂಧದವನ ಜೊತೆ ಗುದ್ದಾಡೋದು ಲೇಸು ಎಂಬ ಜನಪದ ಗಾದೆಯ
ಆಶಯವನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವರು ನೀಡುವ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಆಳವಾದ
ಜೀವನಾನುಭವದಿಂದ ಬಾಗಿ ತೂಗುತ್ತಿರುವ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳು.

೩

ಅಟ್ಟು ಇಕ್ಕದವರ ಮನೆಯು ಪ

ಅಟ್ಟು ಇಕ್ಕದವರ ಮನೆ ಪಾಯಸ ಕಜ್ಜಾಯವ
ಅಟ್ಟರೇನು ಅಡದಿದ್ದರೇನು ಅ

ನಿಚ್ಚಣಿಗೆ ದೋಟಿಗೆ ನಿಲುಕದ ಹಣ್ಣಿನ ವೃಕ್ಷ
ನಿಚ್ಚ ನಿಚ್ಚವು ಬಾಗಿ ಫಲವಾದರೇನು
ಔಚಿತ್ಯ ವಿದ್ಯೆಯನರಿಯದ ದೊರೆ ತಾನು
ಮೆಚ್ಚಿದರೇನು ಮೆಚ್ಚದಿದ್ದರೇನು ೧

ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೊದಗದ ದ್ರವ್ಯ ಪದಾರ್ಥದ
ಏರಿ ಇದ್ದರೇನು ಪರ್ವತವಿದ್ದರೇನು

ಶರೀರ ಸೌಖ್ಯ ಶಮನಕ್ಕಾಗದ ಹೆಣ್ಣು
ಊರಲಿದ್ದರೇನು ತೌರೂರಲಿದ್ದರೇನು

೨

ಉರಗಾಡ್ರಿ ವಾಸ ನಾರಾಯಣಾದಿಕೇಶವನ
ಚರಣ ಕಮಲವನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳದೆ
ವರ ಶಾಪವಿಲ್ಲದ ಬಣಗು ದೈವಗಳಿಗೆ
ಶರಣಂದರೇನು ಶರಣನದಿದ್ದರೇನು

೩

ಸಮೂಹ ಹಿತವನ್ನೊಲ್ಲದ ಸ್ವಾರ್ಥಲೋಭಗಳ ಕ್ಷುದ್ರರನ್ನು ಓಲೈಸುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ
ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕಾಸಿನ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿ
ಮಡುಗೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ. 'ಜಿಜಿತ್ಸು ವಿದ್ಯೆಯನರಿಯದ ದೊರೆ ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿದರೇನು
ಮೆಚ್ಚದಿದ್ದರೇನು' ಎಂಬ ಮಾತು ಬಹುಶಃ ಚಾಡಿಕೋರರ ಮಾತಿಗೊಳಗಾಗಿ ಕನಕರನ್ನು
ದಂಡನಾಯಕ ಪದವಿಯಿಂದ ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಿದ ಘಟನೆಯ ಪ್ರತಿಫಲನ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯ

೪

ಅಡಿಗೆಯನು ಮಾಡಬೇಕಣ್ಣ - ನಾನೀಗ ಜ್ಞಾನ
ದಡಿಗೆಯನು ಮಾಡಬೇಕಣ್ಣ

ಪ

ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು
ಮಡಿಸಬೇಕು ಮದಗಳನ್ನು
ಒಡೆಯನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆ
ಸಡಗರದಲಿ ಮನೆಯ ಸಾರಿಸಿ

ಅ

ತನ್ನ ಗುರುವ ನನೆಯ ಬೇಕಣ್ಣ
ತನುಭಾವವೆಂಬ ಭಿನ್ನ ಕಲ್ಮಶವಳಿಯ ಬೇಕಣ್ಣ
ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟಿಕೇರಿ ತನಗೆ ತಾನೆ ಆದ ಕೆಚ್ಚ
ನನುವರಿತು ಇಕ್ಕಬೇಕು ಅರಿವರ್ಗವೆಂಬ ತುಂಟರಳಿಸಿ

೧

ತತ್ವಭಾಂಡವ ತೊಳೆಯ ಬೇಕಣ್ಣ - ಸತ್ಯಾತ್ಮನಾಗಿ
ಅರ್ತಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಮಧಿಸಬೇಕಣ್ಣ
ಕತ್ತರಿ ಮನವೆಂಬ ಹೊಟ್ಟನು ಎತ್ತಿ ಒಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಇನ್ನು
ಮುತ್ತಿಕೊಂಡಿಹ ಮಮತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎಸರ ಹಿಂಗಿಸುತಲಿ

೨

ಜನನ ಸೊಂಡಿಗೆ ಹುರಿಯಬೇಕಣ್ಣ - ನಿಜವಾಗಿ ನಿಂತು
ತನುವು ತುಪ್ಪವ ಕಾಸಬೇಕಣ್ಣ
ಕನಕಗಿರಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ದಾಸ
ಕನಕನ ಕಟ್ಟಳೆಯೊಳು ನಿಂತು ಸುಖದ ಪಾಕವ ಚಂದದಿ ಸವಿದುಣ್ಣಲಿಕ್ಕೆ ೩

ಅಡಿಗೆಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಟ್ಟು ಉಣ್ಣುವುದನ್ನು ಕನಕದಾಸರು ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ
ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೫

ಅಣು ಮಹತ್ತಾದ
ದೇವ

ಪ

ಅಣುವಿಗೆ ಅಣುವು ಮಹತಿಗೆ ಮಹಿಮನು **ಅಖಿಳ**
ಗುಣಭರಿತ **ಪರಮ** ಪಾವನ ಚರಿತ ಎನ್ನ ನಿರ-
ಯಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿ ಹರಿಯೆ ಎಂದೆಂಬ
ನೆನಹನೊಲಿದಿತ್ತು ಸಲಹಯ್ಯ
ಅ

ನೋಡಿ ನಡೆಯದೆ ಹಿಂದನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ಮಾಡಿರುವ ಪಾತಕವು ವ್ಯಾಧಿರೂಪಗಳಿಂದ
ಪೀಡಿಸುತ ತನುವ ತೊತ್ತಳ ತುಳಿದು ನೆಲಕ್ಕಿಕ್ಕಿ
ತೀಡಿ ಬಸವಳಿದ ಬಳಿಕ
ನಾಡಿಗಳು ಸ್ವಸ್ಥಾನದಾಸ್ಥಾನ ಭೇದಿಸಲು
ಓಡಿ ಕಂಠೋಪದಲಿ ಪ್ರಾಣ ನಿಲ್ಲದಲೆ ಒ-
ದ್ದಾಡುತಿಹ ಸಮಯದಲಿ ನಾಲಗೆ **ಹರಿ** ನಾಮವ
ಪಾಡಿ ಪೊಗಳುವುದ ಕರುಣಿಸಯ್ಯ

೧

ಕಂದ ಬಾರೆಂತೆಂದು ಶೋಕಿಪ **ಜನನಿ** ಜನಕ
ನಿಂದಳುತ ಜೇಷ್ಠರು ಕನಿಷ್ಠ ಭ್ರಾತೃಪುತ್ರ
ಬಂಧು ಮಿತ್ರರು ಬಹು ಪ್ರಳಾಪಮಂ ಗೈವ **ಸತಿ**
ಅಂದವಾಗಿಹ ಮಂದಿರ
ಹೊಂದಿಪ್ಪ ಸಂಪತ್ತು ನೋಡಿ ಹಂಬಲಿಸುತಲಿ
ವೃಂದಾವನ ಪ್ರಿಯನೆ ನಿನ್ನ ಮರೆತಿದ್ದೆ ಗೋ-
ವಿಂದ ವೈಕುಂಠ ವಿಭುವೇ ಎಂದು ತಾರಿಸಿ ಮು-
ಕುಂದ ಮುಕುತಿಯನೊದಗಿಸಯ್ಯ

೨

ಘಾತೀತಿಯನು ಹಿಡಿದು ಹೆಡಗಟ್ಟಿ ಪಂಚ ಮಹಾ
ಪಾತಕನ ತೊಗಲ ಸುಲಿದೆಯ ಸೀಳೆಂಬ ಯಮ
ದೂತರುದ್ಧತ ಕಣ್ಣನು ಕಂಡು ಮನದಲಿ
ಭೀತಿಯಿಂ ನಡುನಡುಗಿ ಬಳಲಿ
ಚೇತನವು ಕುಂದಿ ನಾಲಗೆ ಬೀಳ್ವ ಸಮಯದಲಿ
ಯಾತರಾಸೆಯು ಬಾರದಂತಾದಿಕೇಶವ ಅ-
ನಾಥ ಬಂಧುವೆ ಅಚ್ಯುತ ಮುರಾರಿ ಹರಿಯೆಂಬ
ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಮುಕುತಿಯೊದಗಿಸಯ್ಯ

೩

ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಅನವರತ ನನ್ನ
ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡೆಂಬ ಮೊರೆಯೇ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

ಶ್ರೀಹರಿ ಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸ್ತುತಿ

೬

ಅಭ್ಯಾಸವನು ಮಾಡಬೇಕು ಬಿಡದೆ.... ಶ್ರೀ ಗು-
ರುಭ್ಯೋನಮಃ ಎಂಬ ದಿವ್ಯನಾಮಂಗಳಂ ಪ

ಕೇಶವ ನಾರಾಯಣ ಮಾಧವ ಗೋವಿಂದ ಭವ
ನಾಶ ಭಕ್ತ ಹೃದಯ ಕಮಲಾಬ್ದಯಮಣಿ
ದೋಷರಹಿತ ವಿಷ್ಣು ಮದುಸೂದನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಸು-
ರೇಶ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ದಿವ್ಯ ನಾಮಂಗಳನು

೧

ವಾಮನ ಶ್ರೀಧರ ಹೃಷಿಕೇಶ.....
.....ಪುಣ್ಯೋದರ ಹಿರಣ್ಯವಾಸ
ದಾಮೋದರಾಮಲ ಕೌಸ್ತುಭರತ್ನ ವನಮಾಲಿ
ರಾಮ ರಘುಪುಂಗವನ ನಾಮಂಗಳನು

೨

ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ನಿಖಿ-
ಳಾಂಕ ಪಂಕೇಜ ಪತ್ರಾಯತಾಕ್ಷ
ಕಿಂಕರ ರಕ್ಷಕ ಅನಿರುದ್ಧ ಪುರುಷೋತ್ತಮ
ಶಂಕರಪ್ರಿಯ ಅಧೋಕ್ಷಜ ನಾಮಂಗಳಂ

೩

ನಾರಸಿಂಹಾಚ್ಯುತ ಜನಾರ್ದನ ಉಪೇಂದ್ರ
ಸಾರ ಭವಭಯ ಹರ ಕೃಷ್ಣ ವಿಶ್ವೋ-

ದ್ಧಾರ..... ವನಮಾಲಿ ಆ
ಮೂರುತಿಯ ನಾಮಂಗಳಂ

೪

ಅಸಮಪಟು ಬಲಿಯ ಕಾಳೆಗದಿ ನುಂಗಿದ ನಿಜಪಾದ
ರಸವಿರುದ್ಧ ತಾವಿಗೊದಗುವ ತೆರದೊಳು
ಬಿಸಜಾಕ್ಷ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ಎನ್ನ
ಅಸುವಳಿದು ಪೋಪಾಗ ಜಿಹ್ವೆಗೊದಗುವಂತೆ

೫

ವಿಷ್ಣು ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬ ಭಾವವಿದೆ.

ದೇವತಾಸ್ತುತಿ ಮತ್ತು ಗುರುಸ್ತುತಿ

೭

ಅರಸಿನಂತೆ ಬಂಟನೋ ಹನುಮರಾಯ

ಪ

ಅರಸಿನಂತೆ ಬಂಟನೆಂಬುದ ನೀನು
ಕುರುಹು ತೋರಿದೆ ಮೂರು ಲೋಕಕೆ ಹನುಮ ಅ

ಒಡೆಯನಂಬುಧಿಯೊಳು ಪೊಕ್ಕು ದೈತ್ಯನ ಕೊಂದು
ತಡೆಯದೆ ಶ್ರುತಿಯನಜಗಿತ್ತನೆಂದು
ಸಡಗರದಿಂದ ಶರಧಿಯ ದಾಂಟಿ ಮಹಿಜೆ ಪೆ-
ಮುಡಿಯ ಮಾಣಿಕವ ರಾಘವಗಿತ್ತೆ ಹನುಮ

೧

ಮಂದರಧರ ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯನು ಲೀಲೆ-
ಯಿಂದಲಿ ನಿಂದು ನೆಗಹಿದನೆಂದು
ಸಿಂಧು ಬಂಧನಕೆ ಸಮಸ್ತ ಪರ್ವತಗಳ
ತಂದು ನಳನ ಕೈಯೊಳಗಿತ್ತೆ ಹನುಮ

೨

ಸಿರಿಧರ ವರ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ
ಸುರರಿಗಮೃತವನು ಎರೆದನೆಂದು
ವರ ಸಂಜೀವನವ ತಂದು ಸೌಮಿತ್ರಿಗಂದು
ಎರೆದು ಶ್ರೀರಾಮನ ನಿಜದೂತನೆನಿಸಿದೆ ಹನುಮ

೩

ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಯಥಾ ರಾಜ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ ಎಂಬ ಯುಕ್ತಿಯಂತೆ ರಾಮಸೇವಕನಾದ
ಹನುಮಂತ ಒಡೆಯನ ಪಡಿಯಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆದು ಕೊಂಡದ್ದನ್ನು - ಮೂರು ನಿದರ್ಶನಗಳ

ಮುಖೇನ ಇಬ್ಬರ ಸದೃಶ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಥಳಕು ಹಾಕಿ - ಸಮತೋಲನದ ತೌಲನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು
ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ ವರಕವಿ ಕನಕದಾಸರು.

೮

ಅರಿತು ನಡೆಯಲಿ ಬೇಕು ನರಕಾಯವೆತ್ತಿದ ಮೇಲೆ
ಅರಿಯದಿದ್ದರೆ ನರಕವೇ ಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಪ

ದುರ್ಜನರ ಮನೆಯ ಪಾಯಸಾನ್ನಕಿಂತ
ಸಜ್ಜನರ ಮನೆಯ ರಬ್ಬಳಿಗೆ ಲೇಸು
ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನನಿತ್ತರೂ ಬೇಡ - ಬಲು
ದುರ್ಜನರ ಸಂಗ ಬಲು ಭಂಗ ಹರಿಯೆ

೧

ಭಕ್ತಿಹೀನರ ಮನೆಯ ಪಟ್ಟು ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಗಿಂತ
ಭಕ್ತರ ಮನೆಯ ಕಡೆಬಾಗಿಲ ಕಾಯುವುದು ಲೇಸು
ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವ ತೋರ್ಪ ಮುರಹರನ ದಾಸರನು
ಸಕ್ತಿಯಿಂ ಸೇವಿಸುವುದು ಬಲು ಸೌಖ್ಯ ಹರಿಯೆ

೨

ಆಶೆಕಾರರ ಮನೆಯ ವಿಲಾಸ ಸುಖಕಿಂತ
ಆಶಾರಹಿತರ ಮನೆಯ ನಿರ್ಗತಿಕ ದೈನ್ಯ ಲೇಸು
ಭೂಸುರಪ್ರಿಯ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ಮೀಸಲಿನ ಪಾದಭಜನೆ ಕಡುಲೇಸು ಮನವೆ

೩

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಭಜನೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಖದಾಯಕ ಎಂಬುದು ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

೯

ಅರಿತು ಭಜಿಪರ್ಯಾಯ ರಂಗಯ್ಯ ನಿನ್ನ

ಪ

ಸಿರಿದೇವಿಯು ಕಿರುಬೆರಳಲ್ಲಿರುವ ಸೊಬಗನ್ನು
ಅರಿಯಲಾರಳೊ ದೇವ

ಅ

ಇಂದಿರಾದೇವಿಯು ಅರಿಯಲಾರಳು ದೇವ
ಬೃಂದಾರಕರೆಲ್ಲ ನಿಂದು ಯೋಚಿಪರು
ನಂದತೀರ್ಥರ ಮತದೊಳಗೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲ
ಎಂದಿಗಾದರು ಪರಮಾನಂದ ಪೊಂದುವರು

೧

ಮಾನವರು ಹೀನಮಾರ್ಗದೊಳು ಮುಳುಗಿಹರು
ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿಂದು ಧ್ಯಾನಿಪರು ನಿನ್ನ

ನೀನೆ ದಯಮಾಡಿ ಸಲಹೊ ಎನ್ನನು ಕೃಷ್ಣ
ಕಾನನದೊಳು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಿಹರೊ

೨

ಜಲದೊಳಗಿನ ಕಪ್ಪೆ ಜಲದ ಸವಿಯರಿಯದು
ಜಲದ ಸುಗಂಧವ ಜಲವರಿಯದು
ನೆಲೆಯ ಕಂಡವರಾರು ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನೆ
ಸುಲಲಿತ ತತ್ತ್ವವನು ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗದಿ ತೋರೊ ೩

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತಾರೆಯೇ
ವಿನಾ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಾಣಲಾರರು ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಕೀರ್ತನೆಯಿದು. 'ಜಲದ
ಸುಗಂಧವ ಜಲವರಿಯದು' ಎಂಬ ಮಾತು ನಮ್ಮೊಳಗೇ ಇರುವ ದೇವರನ್ನು ನಾವು
ಕಾಣಲಾರದ ಅಜ್ಞಾನದ ಅತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

೧೦

ಅಹಹ ಮೋಸ ಹೋದೆನಯ್ಯ ಹರಿಯೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯದೆ

ಪ

ಇಹದ ಭೋಗ ನಿತ್ಯವೆಂದು ಮೆರೆದೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯದೆ

ಅ

ಹೇಯವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಶ್ಲಾಘನೀಯವೆಂದು ನಾಲ್ವರೊಡನು
ಪಾಯದಿಂದ ಹೇಮದಂತೆ ಬಣ್ಣಗಟ್ಟಿ
ಬಾಯ ಬಡಿದು ತಂದು ತಂದು
ಕಾಯ ಕಳೆದೆನಲ್ಲದೆ

೧

ಚಂಚಲತ್ವ ಬಲವು ಫಲವು ಜಾಲ ಕೋಪ ತಾಪದಿಂದ
ವಂಚನಾರ್ಥ ಹಲವು ಕೆಲವು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಸುಳಿಸುತ
ಸಂಚುಮಾಡಿ ಕಾಲನವರ ವಂಚನೆಗಳ ತಿಳಿಯದ್ದೋದೆ
ಪಂಚಬಾಣನಯ್ಯ ಕಾಯೊ ಎನ್ನವಗುಣಗಳನೆಣಿಸದೆ

೨

ದಿಕ್ಕುದೆಸೆಯದಾರೊ ಅಕ್ಕರದಿಂದಾರ ಕರೆವೆ
ಉಕ್ಕಿ ಸವಿದು ಮನುಜರೊಡನೆ
ಸೊಕ್ಕಿ ದಿನವ ಕಳೆದೆನೆನಗೆ
ತಕ್ಕದಾಯಿತಯ್ಯ ಕೇಳು ಒಡೆಯ ಆದಿಕೇಶವ

೩

ಅವಗುಣಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಭಾವ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

ಅಹುದಾದಡಹುದೆನ್ನಿ ಅಲ್ಲವಾದಡಲ್ಲವೆನ್ನಿ
ಸಹಜವಿದು ಸಜ್ಜನರ ಮನಕೆ ಸಮ್ಮತವು ಪ

ಕರಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಬಾಳು ಕರಿವರದನ ದಯೆ ಕೇಳು
ಅರಿತವರಿರೆ ಮನೆಯೊಳು ಅದು ಸ್ವರ್ಗವು ಕೇಳು
ಕರಣಿಕರೊಳಗಣ ನಂಟು ಕಟ್ಟಿದ ಹಣವಿನ ಗಂಟು
ಗುರುವಿನ ವಾಕ್ಯದಿ ಭಕ್ತಿ ಇಹಪರಕದು ಮುಕ್ತಿ ೧

ಒಕ್ಕಲಿಗಾಗದ ಗವುಡ ಮೇಲೆರಗಿ ಕುಕ್ಕುವ ಲಗಡ
ಮಕ್ಕಳ ಪಡೆವುದು ಪುಣ್ಯ ನಲಿವು ನಗೆಗಳ ಪುಣ್ಯ
ಇಕ್ಕುವ ಅನ್ನವು ಧರ್ಮ ಇಹಪರಕದು ಅತಿ ಧರ್ಮ
ಬಿಕ್ಕಳಿಕಿಕ್ಕಿದ ವ್ಯಾಧಿ ಯಮಪುರಕದು ಹಾದಿ ೨

ಕಂಡರೆ ಸೇರದ ನಾರಿ ಕೆಂಡವನುಗುಳುವ ಮಾರಿ
ದಂಡವ ತೆರಿಸುವ ಪುತ್ರ ಹಗೆಗಳಿಗವ ಮಿತ್ರ
ಉಂಡರೆ ಸೇರದ ತಾಯಿ ಉರಗನ ಮೆಕ್ಕೆ ಕಾಯಿ
ಹಿಂಡನಗಲಿದ ಗೋವು ಹುಲಿಗಿಕ್ಕಿದ ಮೇವು ೩

ಪರನಾರಿಯರೊಡನಾಟ ಗರಲವನಟ್ಟುಂಬಾಟ
ಬರೆದೂ ಅರಿಯದ ಲೆಕ್ಕ ಕಡೆಯಲಿ ಬಹು ದುಕ್ಕ
ಇರಿತಕೆ ಬೆದರುವ ಮದಕರಿ ಬಾಯ್ಕಿರಿವ ಕೋಡಗ ಮರಿ
ಕರೆ ಬರಲರಿಯದ ಗಂಡ ಅವ ನಾಚಿಕೆ ಭಂಡ ೪

ಸಮಯಕ್ಕೊದಗದ ಅರ್ಥ ಸಾವಿರವಿದ್ದರು ವೃಥಾ
ಸವತಿಯರೊಳಗಣ ಕೂಟ ಎಳನಾಗರ ಕಾಟ
ಅಮರರಿಗೊದಗದ ಯಾಗ ಆಡಿನ ಮೇಲಣ ರೋಗ
ನಮ್ಮ ಆದಿಕೇಶವನ ಭಕ್ತ ಅವ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ೫

ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ವಭಾವ - ಅಭಾವ, ನುಡಿನಡಾವಳಿಗಳ ಸಾಂದ್ರ ಪರಿಚಯದಿಂದ
ಹರಳುಗೊಂಡಿರುವ ಲೋಕಾನುಭವದ ನುಡಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನೇತು ಹಾಕಿದಂತಿದೆ
ಈ ಕೀರ್ತನೆ, 'ಹಿಂಡನಗಲಿದ ಗೋವು ಹುಲಿಗಿಕ್ಕಿದ ಮೇವು' 'ಸಮಯಕ್ಕೊದಗದ ಅರ್ಥ
ಸಾವಿರವಿದ್ದರು ವೃಥಾ' ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳು ಕನಕದಾಸರಿಗಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ
ಪತಾಕೆಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಅಹುದಾದರಹುದೆನ್ನಿ ಅಲ್ಲವಾದರಲ್ಲವೆನ್ನಿ ಪ

ಬಹುಜನರು ನೆರೆ ತಿಳಿದು ಪೇಳಿ ಮತ್ತಿದನು ಅ

ದೇವರಿಲ್ಲದ ಗುಡಿಯು ಪಾಳು ಬಿದ್ದಂಗಡಿಯು
ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಭಕುತಿ ಅದು ಕುಹಕ ಯುಕುತಿ
ಹೇವವಿಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣು ಗಜುಗ ಬೆಳೆದ ಕಣ್ಣು
ಸೇವೆಯರಿಯದ ದಣಿಯು ಕಲ್ಲಿನಾ ಕಣಿಯು ೧

ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದ ಅರಸು ಮುರಿದ ಕಾಲಿನ ಹೊರಸು
ನಿರ್ಮಲಿಲ್ಲದ ಮನಸು ಅದು ಕಜ್ಜಿ ತಿನಿಸು
ಶರ್ಮವಿಲ್ಲದ ಗಂಡು ಕರಿಯ ಒನಕೆಯ ತುಂಡು
ಮರ್ಮವಿಲ್ಲದ ಮಾತು ಒಡಕು ಮಡಕೆ ತೂತು ೨

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಸಿರಿಯು ಕೊಳೆತ ತೆಂಗಿನ ತುರಿಯು
ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲದ ಊಟ ಅದು ಕಾಳಕೂಟ
ಒಕ್ಕಲಿಲ್ಲದ ಊರು ಕೊಳೆತು ನಾರುವ ನೀರು
ಸೊಕ್ಕಿ ನಡೆಯುವ ಭೃತ್ಯ ಅವ ಕ್ರೂರ ಕೃತ್ಯ ೩

ಕಂಡು ಕರೆಯದ ನೆಂಟ ಮೊನೆಯು ಕೆಟ್ಟಹ ಕಂಟ
ಉಂಡು ನಗದಿಹ ಮೋರೆ ಅದು ಕಹಿಯ ಸೋರೆ
ದಂಡಿಗಂಜುವ ಬಂಟ ಒಡಕು ಹರವಿಯ ಕಂಠ
ಗಂಡಗಂಜದ ನಾರಿ ಅವಳೆ ಹೆಮ್ಮಾರಿ ೪

ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ಗೆಣೆಯು ಹರಕು ತೊಗಲಿನ ಮಿಣಿಯು
ಕೊಟ್ಟು ಪೇಳುವ ದಾತ ಅವ ಹೀನ ಜಾತ
ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳು ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನಂಘ್ರಿ
ಮುಟ್ಟಿ ಭಜಿಸದ ನರನು ಅವನೆ ವಾನರನು ೫

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೊರತೆ ಯಾವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅದರ ಒರತೆಯ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವ ಲೋಕನೀತಿ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಉಸಿರು. 'ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದ ಅರಸು, ಮುರಿದ ಕಾಲಿನ ಹೊರಸು', 'ಸೊಕ್ಕಿ ನಡೆಯುವ ಭೃತ್ಯ, ಅವ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯ' ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳು ಅಧಿಕಾರ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ದುರಂತದ ಜಾರು ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

೧೩

ಆ ವೇಳೆಯಲಿ ಆರಾರ ಕಾಯ್ದೆಯೊ ದೇವ
ಈ ವೇಳೆಯಲಿ ಎನ್ನ ಕಾಯ್ದರದು ನಿಜವಹುದು

ಪ

ಕರೆಯೆ ಕಂಬದಿ ಬಂದು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವ ಕೊಂದೆ
ಶರಣನನು ಪಾಲಿಸುತೆ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ
ಕರಿರಾಜ ಹರಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಕ್ಷಣ ಬಂದು
ಕರುಣದಿಂದಲಿ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಹರಿಯೆ

೧

ಧರೆಗಧಿಕನಾಥನಾ ತೊಡೆಯನೇರಲು ಕಂಡು
ಜರೆಯಲಾ ಧ್ರುವನ ನೀ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ
ದುರುಳ ದುಃಶಾಸನ ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೀರೆಯ ಸೆಳೆಯೆ
ತರುಣಿಗಕ್ಷಯವಿತ್ತು ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಹರಿಯೆ

೨

ಅಂದು ರಾವಣ ವಿಭೀಷಣನ ನೂಕಲು ಕಂಡು
ಇಂದಿರಾರಮಣ ನೀ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ
ಮಂದರೋದ್ಧರ ಮಧುಸೂದನ ಮಾಧವ ಗೋ-
ವಿಂದ ರಕ್ಷಿಸು ಬಾಡದಾದಿಕೇಶವರಾಯ

೩

ಹಿಂದೆ ನೀನು ಯಾರನ್ನೇ ಕಾಪಾಡಿರು ಅದು ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ, ಇಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು
ಎಂದು ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತಗುಲಿಕೊಂಡ ಭಾವ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿದೆ.

೧೪

ಆತನ ಪಾಡುವೆ ಅನವರತ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಭಾಗವತರ ಸಲಹುವ ದೇವನೆಂದು ಪ

ಆವಾತನ ಕೀರ್ತಿಯ ಕಳೆ ಪೆರೆಯು.....
.....ಯಿಂದ ಶುಕನಾರ ಪೊಗಳಿದನು ?
ಆವಗೆ ಬಲೀಂದ್ರನು ಆರ.....
.....ವಿದನಯ್ಯಾ ?

೧

ಕಲು ತರುಣಿಯ ಮಾಡಿದ ಪಾದವಾರದು
ಜಲಜ ಸಂಭವನ ಪೆತ್ತವನಾರು ?
ಕಲಿಯುಗದ ಜನರಿಗೆ ಆರ ನಾಮವು ಗತಿ
ಇಳೆಯ ಭಾರವನುಳುಹಿದನಾರಯ್ಯ

೨

ದ್ರುಪದನ ಮಗಳ ಅಭಿಮಾನ ರಕ್ಷಕನಾರು
ನೃಪ ಧರ್ಮನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನಾರು ?
ಕೃಪೆಯೊಳು ವಿದುರನ ಮನೆಯಲುಂಡವನಾರು
ಆಪತ್ಕಾಲದಿ ಗಜೇಂದ್ರನ ಸಲಹಿದರಾರು ?

೩

ಅತಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಅರ್ಜುನಗೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ
ರಥವ ನಡೆಸಿದವನಾರು ?
ಪೃಥವಿಯಲಿ.....
.....

೪

ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಹಾತ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು ; ಗುರುತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಪ್ತೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

೧೫

ಆತನೇ ಪರಮಾತ್ಮ ಪರತತ್ತ್ವ ಪ್ರಣವನೆಂ-
ದರಿತು ಪೂಜಿಸಬಾರದೆ
ಆತನಾ ಪದತೋಯ ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ಪಾನ-
ದಿಂದಧಿಕರಾದರು - ಜೀವಿಗಳು ಮನುಜ ಪ

ದಾನಮುಖದಲಿ ಬಲಿಯ ಬೇಡಿ ಭುವನವನೊಂದು
ಪದದಿ ಅಳೆದವನಾವನು
ಮಾನದಾನವನ ನಾಲ್ಕೈಯ ಮುಡಿಗಟ್ಟಿವನ
ಮಾನ ಉಳುಹಿದನಾವನು
ಮಾನ ಮರುಳಾದವನ ಮರ್ದಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ
ಮಹಿಗೇ ಇಳುಹಿದನಾವನು
ಭಾನು ಮೊದಲಾದಖಿಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳಿಗೊಂದು
ಪಾದ ಹೊದಿಸಿದನಾವನು ?

೧

ಕೊಟ್ಟ ವರಗಳನೆಲ್ಲ ಕೊಡಹಿ ಬಹು ದನುಜರನು
ಕುಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದನಾವನು
ದಿಟ್ಟವರ ಕಾಲಾಂಣ(?) ಕಟ್ಟಿ ಮುನಿ ದೈವಗಳ
ಪಟ್ಟದರಸು ಅದಾವನು
ಬೆಟ್ಟದಾತ್ಮಜೆ ಬೆನಕ ಪೆಸಗೊಂಡು ತನ ನಾಮ
ಗುಟ್ಟಿನಲಿ ನೆನೆಸಿದುದಾವನು
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮುನಿಪೆಣ್ಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಶಾಪವನು
ಬಿಟ್ಟೋಡಿಸಿದನಾವನು ?

೨

ವೇದಮುಖದವನ ಅತಿ ಮೋದದಲಿ ಪುಟ್ಟಿಸಿದ
 ಆದಿಮೂರುತಿ ಆವನು
 ನಾದದಲಿ ಅಖಿಳ ಮಹಿ ನಟಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮಕ
 ನಾದ ಸಾತ್ತ್ವಿಕನಾವನು
 ಆದಿಯಲಿ ಜಗಗಳಿರದಂದು ವಟಪತ್ರಶಯನ
 ನಾದ ಮೂಲವದಾವನು
 ಆದಿಕೇಶವ ದೈವವಲ್ಲದಿನ್ನಿಲ್ಲವೆಂದು
 ಆಗಮವು ನುಡಿವುದಾವನನು ?

೩

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹಿರಿಮೆಗರಿಮೆ ಮೂಲಶಕ್ತಿಯ ಗುಣಗಾನ ಇದರ ಆಶಯ.

೧೬

ಆನೆ ಬಂದಿದೆ ಇದಿಗೊ ಮದ್ದಾನೆ ಪ

ಜ್ಞಾನಿಗಳೊಳಾಡುವ ಮದ್ದಾನೆ ಅ

ದೇವಕಿಯೊಳು ಪುಟ್ಟಿದಾನೆ - ವಸು
 ದೇವನ ಪೆಸರೊಳ್ಳೆತಂದ ಮದ್ದಾನೆ
 ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವನೆಂಬಾನೆ - ಗೋಪಿ
 ದೇವಿಯ ಗೃಹದೊಳಾಡುವ ಪುಟ್ಟಾನೆ ೧

ನೀಲವರ್ಣದ ನಿಜದಾನೆ - ಸ್ವರ್ಣ
 ಮಾಲೆಗಳಿಟ್ಟು ಮೆರೆವ ಚಲುವಾನೆ
 ಶ್ರೀಲೋಲನೆನಿಪ ಪಟ್ಟದಾನೆ - ದುಷ್ಟ
 ಕಾಲಿಂಗನ ಪಡೆಯ ಮೆಟ್ಟಿ ತುಳಿದಾನೆ ೨

ಬಾಲೇಂದು ಮುಖದ ಮರಿಯಾನೆ - ಕದ್ದು
 ಪಾಲನ್ನು ಕುಡಿದ ಮರಿಯಾನೆ
 ಕೈಲಿ ಗಿರಿಯನೆತ್ತಿದಾನೆ
 ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚನ್ನು ನುಂಗಿದ ಪಟ್ಟದಾನೆ ೩

ಧೇನುಕಾಸುರನ ಕೊಂದಾನೆ
 ತನಗೆ ಜೋಡಿಲ್ಲದಿಹ ನಿಜದಾನೆ
 ಮಾನವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಿಲ್ಪದಾನೆ
 ಶೌನಕಾದಿಗಳೊಂದಿಗಿಪ್ಪಾನೆ ೪

ಮಲ್ಲರೊಡನೆ ಗೆಲಿದಾನೆ - ಕಡು
 ಖುಲ್ಲ ಕಂಸನ ಕೆಡಹಿದಾನೆ - ವಿದ್ಯೆ ಸಾಂದೀಪ

ರಲಿ ಕಲಿತ ಮರಿಯಾನೆ
ಸಲೆ ಭಕ್ತರ ಕಾವ ಪುಟ್ಟಾನೆ

೫

ತರಳೆ ರುಕ್ಕಿಣಿಯ ತಂದಾನೆ - ಬಹು
ಕರುಣದಿಂ ಪಾಂಡವರ ಪೊರೆದಾನೆ
ವರ ವೇಲಾಪುರದೊಳಿಪ್ಪಾನೆ
ಸಿರಿಯಾದಿಕೇಶವನೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆ

೬

ಆನೆಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲಾವಿನೋದಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಶಿಶುಗೀತೆಯಂತೆ
ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡರೂ ಪ್ರೌಢರಾದವರೂ ಸಹ ಹಾಡಿ ಸಂತೋಷಿಸುವಂಥ ಕೀರ್ತನೆ.

ಕೃಷ್ಣಲೀಲೆ

೧೭

ಆನೆ ಬರುತಾದೆ ನೋಡಮ್ಮ ಮದ್ದಾನೆ ಬರುತಾದೆ

ಪ

ಆನೆ ಬರುತಾದೆ ಎಲ್ಲರು ನೋಡಿರಿ ಒಂ-
ದಾನೆಯ ಕೊಂದ ಮದ್ದಾನೆ
ಎನೆಂದು ಪೇಳಲಿ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲಿ
ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಮದ ಸೊಕ್ಕಿದಾನೆ

ಅ

ನೀರ ಮುಳುಗಿ ಖಳನ ಕೊಂದು ವೇದ ತಂದು
ಬರಮದೇವಗಿತ್ತ ಮದ್ದಾನೆ
ಕ್ರೂರ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನೊಡನೆ ಕಾರುಬಾರಿಗಳಿದ
ಜಾರ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಸೊಕ್ಕಿದಾನೆ

೧

ದಶದಿಕ್ಕಿನೊಳು ಘಂಟೆ ಘಣಿರೆಂದು ಬರುತ್ತಿದೆ
ಕುಸುಮಶರನ ಪೆತ್ತ ಮದ್ದಾನೆ
ದಶಕಂಠನ ಕೊಂದು ಅನುಜಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದ
ದಶರಥಸುತನೆಂಬ ಮದ ಸೊಕ್ಕಿದಾನೆ

೨

ಗಂಧ ಕಸ್ತೂರಿ ಬೊಟ್ಟು ಗಮಕದಿಂದಲಿ ಇಟ್ಟು
ಗೊಂದಲಗಡಿಬಿಡಿ ಸುರಲೋಕ ಅಮ್ಮಮ್ಮ
ಬೆಂಬಿಡದೆ ದೈತ್ಯರನು ಕೊಂದ ಗುಣ ಸಂಪನ್ನ
ಸುಂದರ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಮದ ಸೊಕ್ಕಿದಾನೆ

೩

ಸಾವಿರ ತೋಳವನ ಸರಸದಿಂದಲಿ ಕಡಿದ
ಭುವನ ರಕ್ಷಕನಾದ ಮದ್ದಾನೆ
ಯೌವನದ ಗೋಪಿಯರ ಕಣ್ಮಣಿ ಎನಿಪ ವಸು
ದೇವಸುತನೆಂಬ ಮದ ಸೊಕ್ಕಿದಾನೆ

೪

ಗರುಡವಾಹನವೇರಿ ಧಿಮಕೆಂದು ಬರುತಾನೆ
ಸರುವ ಲೋಕರಕ್ಷಕನೆಂಬ ಮದ್ದಾನೆ
ಉರೆ ಪೂತನಿಯ ಹೀರಿ ಮಾವ ಕಂಸನ ಕೊಂದ
ಸಿರಿಯಾದಿಕೇಶವನೆಂಬ ಮದ ಸೊಕ್ಕಿದಾನೆ

೫

ಆನೆಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕೀರ್ತನೆ ಇದು.

೧೮

ಆನೆಯ ನೋಡಿರಯ್ಯ ನೀವೆಲ್ಲರು
ಆನಂದ ಪಡೆಯಿರಯ್ಯ

ಪ

ತಾನು ತನ್ನವರೆಂಬ ಮಾನವರ ಸಲಹಿದ

ಅ

ಪಾಂಡು ಚಕ್ರೇಶನ ಸುತರಿಗೊಲಿದಾನೆ
ಗಂಡುಗಲಿ ಮಾಗಧನ ಒರಸಿದಾನೆ
ಹಿಂಡು ಗೋವಳರೊಳಗೆ ಹಿರಿಯನ ಕಳೆಯದಾನೆ
ಲಂಡರಿಗೆ ಎದೆಗೊಡುವ ಪುಂಡಾನೆ

೧

ಬಾಲಕನ ನುಡಿಗೇಳಿ ಖಳನ ಸೀಳಿದಾನೆ
ಪಾಲುಂಡು ವಿದುರನ ಸಲಹಿದಾನೆ
ಲೋಲಾಕ್ಷಿ ಮಾನಭಂಗಕ್ಕೊದಗಿದಾನೆ
ಖೊಳ ಶಿಶುಪಾಲನನು ಸೀಳಿದಾನೆ

೨

ಅಜಮಿಳನಿಗೆ ನಿಜಪದವಿಯ ಕೊಟ್ಟಾನೆ
ಕುಜನರೆಲ್ಲರನು ಒರಗಿಸಿದಾನೆ

ಅಜಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವಾನೆ
ತ್ರಿಜಗವಲ್ಲಭ ತಾನು ಭಜಕರ ವಶವಾನೆ

೩

ಶಿಶುಗೀತದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ ಆನೆಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

೧೯

ಆರಿಗಳವಲ್ಲಾತ್ಮ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿ
ಸೇರಿ ಸುಜ್ಞಾನದಲಿ ಸವಿದುಂಬಗಲ್ಲದೆ

ಪ

ರಜಸು - ತಾಮಸವೆಂಬ ರಯವನೆಲ್ಲವ ಕಳೆದು
ಗಜ ಬಜಿಸುವ ಪಂಚಭೂತಗಳ
ರಜನಿಗೆ ಸಿಲ್ಕದೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಬಲು
ನಿಜವ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ನಿರ್ವಾಣಗಲ್ಲದೆ

೧

ಭಿನ್ನ ಭೇದಗಳೆಂಬ ಬಲು ಸಂಶಯ ಕಳೆದು
ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾ ತಿಳಿದು ತಾರಕಬ್ರಹ್ಮವ
ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀ ನೋಡು ಚೆಲುವ ಕಂಗಳಿಂದ
ತನ್ನನ್ನಿಯೊಳಗಿರುವ ಪ್ರೌಢರಿಗಲ್ಲದೆ

೨

ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರ ಎಂತೆಂಬ
ಓಂಕಾರಕೆ ಕೂಡಿ ಎರಡಿಲ್ಲದ
ಸಾಕಾರ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ಆಕಾರದೊಡನಾಡುವರಿಗಲ್ಲದೆ

೩

ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಯೋಗಸಿದ್ಧಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನು
ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆ.

20 ತಾತ್ಪ್ರಿಕತೆ

ಆರಿಗಾದರು ಪೂರ್ವಕರ್ಮ ಬಿಡದು
ವಾರಿಜೋದ್ಭವ ಅಜಭವಾದಿಗಳ ಕಾಡುತಿಹುದು

ಪ

ವೀರಭೈರವನಂತೆ ತಾನು ಬತ್ತಲೆಯಂತೆ
ಮಾರಿ ಮಸಣಿಗಳಂತೆ ತಿರಿದು ತಿಂಬರಂತೆ
ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಮರಂತೆ ರಾಹುವಟ್ಟುಳಿಯಂತೆ
ಮೂರೆರಡು ತಲೆ ಹರಗೆ ಕೈಲಿ ಕಪ್ಪರವಂತೆ

೧

ಶಿಷ್ಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಮಸಣದಡಿಗೆಯಂತೆ
ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಬೊಮ್ಮನಿಗೆ ಶಿರ ಹೋಯಿತಂತೆ
ಅಷ್ಟದಿಕಾಲ್ಪಕರು ಸೆರೆಯಾಗಿರುವರಂತೆ
ಕಟ್ಟುಗ್ರದಿಂದ್ರನಿಗೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಂತೆ ೨

ಹನ್ನೊಂದಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಬಲವುಳ್ಳ ಕೌರವನು
ರಣದೊಳಗೆ ತೊಡೆಮುರಿದು ಬಿದ್ದನಂತೆ
ವನಜಾಕ್ಷ ಸಿರಿಯರಸ ಬಲಿಯ ಬೇಡಿದನಂತೆ
ವನಿತೆ ಧರ್ಮಜನ ತಾಯ್ತಿದುಂಡಳಂತೆ ೩

ಧರೆಗೆ ಧರ್ಮಜನಂತೆ ಕಂಕಭಟ್ಟನಂತೆ
ಶೂರ ಭೀಮನು ಬಾಣಸಿಗನಾದನಂತೆ
ವೀರ ಫಲುಗುಣನಂತೆ ಕೈಯೊಳಗೆ ಬಳೆಯಂತೆ
ಕಿರಿಯ ನಕುಲ ಸಹದೇವರು ತುರುಗಾಯ್ದರಂತೆ ೪

ಹರನ ವಾಹನವಂತೆ ಹುಲ್ಲು ತಿಂಬುವುದಂತೆ
ವಿರಿಂಚಿ ವಾಹನವಂತೆ ಕಮಲ ಭಕ್ಷಿಪನಂತೆ
ಹರಿಯ ಹೊತ್ತಿಹನಂತೆ ಹಾವು ಭಕ್ಷಿಪನಂತೆ
ಸಿರಿಯಾದಿಕೇಶವನು ತಾ ಬೆಣ್ಣೆಗಳ್ಳನಂತೆ ೫

ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಮ ಯಾರನ್ನೂ ಬಿಡದು ಎಂಬ ಕರ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪೌರಾಣಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳೊಡನೆ
ಮೈದಾಳಿರುವ ಕೀರ್ತನೆ ಇದು. ಮೂರರೆಡು ತಲೆ ಹರಗೆ :ಐಮೊಗದ ಶಿವನಿಗೆ (ಈಶಾನ,
ಅಘೋರ, ವಾಮದೇವ, ತತ್ಪರುಷ, ಸದ್ಯೋಜಾತ)

೨೧

ಆರಿಗಾದರು ಪೂರ್ವಕಲ್ಪನೆ ತಪ್ಪದು ಪ

ಬೇರೆ ಬಯಸಿದರೆ ಬರಲರಿಯದಯ್ಯ ಅ

ರಾಮಚಂದ್ರನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಮಹಾ
ತಾಮಸನ ಗರ್ವವನು ಮುರಿದು ಬಂದ
ರೋಮಕೋಟಿ ಲಿಂಗನೆನಿಸಿದ ಹುನುಮನಿಗೆ ಹೊರಗೆ
ಗ್ರಾಮಗಳ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿಹುದೆ ಮನೆಯಾಯ್ತು ೧

ಸುರಪತಿಯ ಗೆದ್ದು ಸುಧೆಯನು ತಂದು ಮಾತೆಯ
ಸೆರೆಯ ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಹು ಭಕ್ತನೆನಿಸಿ

ಹರಿಗೆ ವಾಹನನಾಗಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕವನು
ಚರಿಸಿದ ಗರುಡನಿಗೆ ಮನೆ ಮರದ ಮೇಲಾಯ್ತು ೨

ಪೊಡವಿ ಭಾರವ ಪೊತ್ತು ಮೃಡಗೆ ಭೂಷಣನಾಗಿ
ಹೆಡೆಯೊಳಗೆ ಮಾಣಿಕೃವಿಟ್ಟುಕೊಂಡು
ಬಿಡದೆ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯಾದ ಫಣಿಪತಿಗೆ
ಅಡವಿಯೊಳಗಣ ಹುತ್ತು ಮನೆಯಾಯಿತಯ್ಯ ೩

ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆಯ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೆಂಬಾತ
ಸಾರುತಿದೆ ಸಟೆಯಲ್ಲ ವೇದವಾಕ್ಯ
ಪಾರ್ವತೀ ಪತಿಯಾದ ಕೈಲಾಸದೊಡೆಯನಿಗೆ
ಊರ ಹೊರಗಣ ಮಸಣ ಮನೆಯಾಯಿತಯ್ಯ ೪

ಮೀರಲಳವಲ್ಲವೋ ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದ್ದುದನು
ಯಾರು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಬವರಿಲ್ಲವೋ
ಮಾರ ಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯ
ಕಾರಣಕೆ ಕರ್ತ ನೀ ಕಡೆ ಹಾಯಿಸಯ್ಯ ೫

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ

೨೨

ಆರಿಗಾರಿಲ್ಲ ಆಪತ್ಕಾಲದೊಳಗೆ ಪ

ವಾರಿಜಾಕ್ಷನ ನಾಮ ನೆನೆ ಕಂಡ್ಯ ಮನವೆ ೬

ಹಸಿದು ಬಳಲುವಾಗ ಹಗೆ ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕಿದಾಗ
ದೆಸೆಗೆಟ್ಟು ಅಧಿಕ ವ್ಯಾಧಿಯಲಿ ಇರುವಾಗ
ಅಸಮಾನನಾದಾಗ ಅತಿ ಭೀತಿಗೊಂಡಾಗ
ಬಿಸಜನಾಭನ ನಾಮ ನೆನೆಕಂಡ್ಯ ಮನವೆ ೭

ಸಾಲದವರೆಳೆವಾಗ ಚಾಡಿ ಮಾತಿಗೆ ಭೂಪ
ಘಳುಘಳಿಸುತ ಕೋಪವನು ತೋರಿದಾಗ
ಮೇಲು ತಾನರಿಯದಯೆ ನಿಂದೆ ಹೊಂದಿರುವಾಗ
ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನ ನೆನೆಕಂಡ್ಯ ಮನವೆ ೮

ಪಂಥದಲಿರುವಾಗ ಪದವಿ ತಪ್ಪಿರುವಾಗ
ದಂತಿಮದವೇರಿ ಬೆನ್ನತ್ತಿದಾಗ
ಕಂತುಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ನಿ-
ಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದಲಿ ನೀನು ನೆನೆಕಂಡ್ಯ ಮನವೆ

೩

ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ - ಭಕ್ತ ವತ್ಸಲನಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ನೊಬ್ಬನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಮೂಲದಿಂದ ಈ ಕೀರ್ತನೆ ಮೂಡಿದೆ.

ಚಾಡಿ ಮಾತಿಗೆ ಭೂಪ... ತೋರಿದಾಗ :ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನಿಧಿಯಿಂದ ಆದಿಕೇಶವನ ಗುಡಿ
ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಆದಿಕೇಶವನ ಪೂಜೆ ಜಾತ್ರೆ ರಥೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಕಂಡ
ಅಸೂಯಾಪರರು ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ಕನಕನ ಮೇಲೆ ದೂರನ್ನು ಆನೆಗೊಂದಿಯ ರಾಜರಿಗೆ
ಸಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಆತ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಕನಕನಾಯಕನನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ
ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ 'ಚಾಡಿ ಮಾತಿಗೆ ಭೂಪ
ಘುಳುಘುಳಿಸುತ ಕೋಪವನು ತೋರಿದಾಗ', 'ನಿಂದೆ ಹೊಂದಿರುವಾಗ', 'ಪದವಿ ತಪ್ಪಿರುವಾಗ'
ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತವೆ.

೨೩

ಆರು ಬದುಕಿದರಯ್ಯ ಹರಿ ನಿನ್ನ ನಂಬಿ ಪ

ತೋರು ಈ ಧರೆಯೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರನು ಕಾಣೆ ಕೃಷ್ಣ

ಅ

ಕಲಹ ಬಾರದ ಮುನ್ನ ಕರ್ಣನೊಬ್ಬನ ಕೊಂದೆ
ಸುಲಭದಲಿ ಕೌರವರ ಮನೆಯ ಮುರಿದೆ
ನೆಲನ ಬೇಡಲು ಪೋಗಿ ಬಲಿಯ ಭೂಮಿಗೆ ತುಳಿದೆ
ಮೊಲೆಯನುಣ್ಣಲು ಪೋಗಿ ಪೂತನಿಯ ಕೊಂದೆ

೧

ಕರುಳೊಳಗೆ ಕತ್ತರಿಯನಿಟ್ಟೆ ಹಂಸಧ್ವಜನ
ಸರಸದಿಂ ಮಗಳ ಗಂಡನ ಕೊಲಿಸಿದೆ
ಮರುಳಿನಿಂದಲಿ ಪೋಗಿ ಭೃಗುಮುನಿಯ ಕಣ್ಣೊಡೆದೆ
ಅರಿತು ನರಕಾಸುರನ ಹೆಂಡಿರನು
ತಂದೆ

೨

ತಿರಿದುಂಬ ದಾಸರ ಕೈ ಕಪ್ಪ ಕೊಂಬ ಮರ್ಮ
ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಬಲ್ಲ
ವರ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ಭಜಿಸಿದರೆ
ತಿರಿವೆನೆಂದರು ತಿರುಪೆ ಕೂಳ್ ಪುಟ್ಟದೈ ಕೃಷ್ಣ

೩

ನಿಂದಾಸ್ತುತಿ ರೂಪದ ಕೀರ್ತನೆ ಇದು. ನಿಂದಿಸುತ್ತಲೆ ವಂದಿಸುವ ಈ ತಂತ್ರ ಅನುಭವದಿಂದ
ಮಾಗಿದವರಿಗೆ, ಬಾಗಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

ಕಲಹ..... ಕೊಂದೆ :ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನ ಕೊಲೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ
ಅಂದರೆ ಕೃಷ್ಣ ಕರ್ಣನ ಹುಟ್ಟಿನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗಲೇ ಕೊಲೆಯಾಯಿತು ಎಂಬ ಸತ್ಯದ
ಅನಾವರಣ ಕನಕದಾಸರು ದಾರ್ಶನಿಕರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕರುಳೊಳಗೆ... ಹಂಸಧ್ವಜನ :ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಂಸಧ್ವಜನ ಮಗನಾದ
ಸುಧನ್ವನು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಬರಲು ತಡವಾದುದಕ್ಕೆ (ಸತಿ ರತಿಕ್ರೀಡೆಗೆ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ)
ಪುರೋಹಿತರ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಗನನ್ನು ಕುದಿವ ಎಣ್ಣೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗೆ ಹಾಕುವಂಥ ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗ.

ಸರಸದಿಂ.... ಕೊಲಿಸಿದೆ :ರುಕ್ಮಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚಾರುಮತಿ ಎಂಬ ಮಗಳು ಕೃತವರ್ಮನ
ಮಗನಾದ ಬಲಿ ಮದುವೆಯಾದ. ಅವನು ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹತನಾದ ಎಂಬ ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗ.

ಮರುಳಿನಿಂದಲಿ... ಕಣ್ಣೊಡೆದೆ :ಭೃಗುಮುನಿ, ಮಲಗಿದ್ದ ವಿಷ್ಣು ಎದ್ದು ತನಗೆ ನಮಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು
ಅವನ ಎದೆಗೊದ್ದಾಗ, ವಿಷ್ಣು ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಮುಗ್ಧ ಮರುಳಿನಂತೆ 'ಕಾಲಿಗೆ ನೋವಾಯಿತೆ ?'
ಎಂದು ಕಾಲನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಾ, ಅಂಗಾಲಲ್ಲಿದ್ದ ಕಣ್ಣನ್ನು ಚಿವುಟಿ ಹಾಕಿದ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭ. ಆ ಕಣ್ಣೇ
ಭೃಗುಮುನಿಯ ಮಾಮೇರಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಚಿವುಟಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಅರಿತು..... ತಂದೆ :ನರಕಾಸುರ ತನ್ನ ಮಗ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತೂ ಸಹ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು
ಅವನ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ತಂದ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭ.

ತಿರಿದುಂಬ.... ಬಲ್ಲ :ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಮತದಲ್ಲಿ ದಾಸರು ಮತ್ತು ಆ ಮತ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ
ಜನ ಕಪ್ಪ ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಉಂಟು. ಅದರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇದು. ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯ ಎಂದರೆ
ಕನಕದಾಸರ ಪ್ರಾರಂಭದ ಗುರುಗಳಾದ ತಿರುಮಲೆ ತಾತಾಚಾರ್ಯರು. ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಮತ್ತು
ತಾತಾಚಾರ್ಯರು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದವರು.

೨೪

ಆರು ಬಲ್ಲರು ಹರಿಹರಾದಿಗಳ ಮಹಿಮೆಯನು

ಪ

ವಾರಿಜೋದ್ಭವ ಸುರೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗಳವಲ್ಲ

ಅ

ಪೌರತ್ರಯವ ಗೆಲ್ಲ ಸಮಯದಲಿ ತಪ ಮಾಡಿ
ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರವನು ಪಡೆದನೀತ
ಗೌರೀ ಮನೋಹರನ ಘನತರಾರ್ಚನೆಗೈದು
ಚಾರುತರ ಚಕ್ರವನು ಪಡೆದನಾ ಶೌರಿ

೧

ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಬಾ-
ಗಿಲ ಕಾಯ್ದನಚ್ಚುತನು ಅನುಗಾಲದಿ
ಬಲು ಭುಜನು ಬಾಣಾಸುರನ ಗೃಹ ದ್ವಾರವನು
ಬಳಸಿ ಕಾಯ್ದನು ಹರನು ವರವ ತಾನಿತ್ತು

೨

ಭೋಗಿಶಯನನು ಆಗಿ ಭೋಗಿಭೂಷಣನಾಗಿ
ವಾಗೀಶನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯ
ಕ್ಕಾಗು ಕಾರಣ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ಮಾದಿ ರೂಪಕ್ಕೆ
ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ಮಹಿಮೆಯನು

೩

ಹರಿಹರರು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಅವಳಿ ಜವಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೀರ್ತನೆ
ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೌರತ್ರಯವನು..... ಪಡೆದನೀತ :ಶಿವನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದು ಏಕೆಂದರೆ ಪುರತ್ರಯ ಗಳನ್ನು
ನಾಶಮಾಡಲೋಸುಗ ಹರಿಯಿಂದ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತವನ್ನು ಪಡೆಯಲು. (ಭೂಮಿ ಯನ್ನು
ರಥವನ್ನಾಗಿ, ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳನ್ನಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾರಥಿ ಯನ್ನಾಗಿ,
ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ, ಆದಿಶೇಷನನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯನ್ನಾಗಿ, ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು
ಬಿಲ್ಲನ್ನಾಗಿ, ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಬಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತ್ರಿಪುರ ಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟ ನೆಂಬ ಕಥೆ
ಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ)

ಗೌರಿ..... ಪಡೆದನಾ ಶೌರಿ :ಶಿವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಕ್ರವನ್ನು ನುಂಗಿದ್ದನೆಂದೂ, ವಿಷ್ಣು ಶಿವನನ್ನು
ಪೂಜಿಸಿ, ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ, ಚಕ್ರವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದನೆಂದು ಕಥೆ.

೨೫

ಆರು ಬಾಳಿದರೇನು ಆರು ಬದುಕಿದರೇನು
ನಾರಾಯಣನ ಸ್ಮರಣೆ ನಮಗಿಲ್ಲದನಕ

ಪ

ಉಣ್ಣ ಬರದವರಲ್ಲಿ ಊರೂಟವಾದರೇನು
ಹಣ್ಣುಬಿಡದ ಮರಗಳು ಹಾಳಾದರೇನು
ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವಗಿನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಿದ್ದು ಫಲವೇನು
ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದವನ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಮೆರೆದರೇನು

೧

ಅಕ್ಕರಿಲ್ಲದವಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದು ಫಲವೇನು
ಹೊಕ್ಕು ನಡೆಯದ ನಂಟತನದೊಳೇನು
ರೊಕ್ಕವಿಲ್ಲದವಗೆ ಬಂಧುಗಳು ಇದ್ದರೇನು
ಮರ್ಕಟನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಮಾಣಿಕೈವಿದ್ದರೇನು

೨

ಅಲ್ಪ ದೊರೆಗಳ ಜೀತ ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೇನು
ಬಲ್ವಂಥವಿಲ್ಲದವನ ಬಾಳ್ವೆಯೇನು
ಕಲ್ಪಕಲ್ಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನೆನೆಯದ ನರನಿದ್ದರೇನು

೩

ದೈವಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದವರ ಬಾಳು ವ್ಯರ್ಥ ಎಂಬುದು ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ. 'ಅಲ್ಪ ದೊರೆಗಳ ಜೀತ ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೇನು ?' ಎಂಬ ಮಾತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಸೇವೆಗೆ ಬೆಲೆಗೊಡದೆ ಚಾಡಿಕೋರರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಗೊಟ್ಟು ತಮ್ಮನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸಿದ ಕಹಿ ಅನುಭವ ಸಿಹಿರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

೨೬

ಆರು ಹಿತವರು ಎಂದು ನಂಬಬೇಡ ಪ

ಆರಿಗಾರಿಲ್ಲ ಆಪತ್ತು ಬಂದೊದಗಿದಡೆ

ಅ

ಜನಕ ಹಿತದವನೆಂದು ನಂಬಬಹುದೇ ಹಿಂದೆ

ತನಯ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಪಿತ ಮುನಿದನು

ಜನನಿ ರಕ್ಷಪಳೆಂಬೆನೇ ತಿಳಿತಿಳಿದು ಕುಂತಿ

ತನಯ ರಾಧೇಯನಿಗೆ ಎರಡಣಿಸಿದ ಮೇಲೆ

೧

ಮಗನು ತೆತ್ತಿಗನೆನಲೆ ಕಂಸ ತನ್ನಯ ಪಿತನ

ನಿಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿದನು

ಜಗವರಿಯೆ ಸೋದರನು ಮಮತೆಯುಳ್ಳವನೆನಲೆ

ಹಗೆವೆರಸಿ ವಾಲಿಯನು ಅನುಜ ಕೊಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ

೨

ತನಗೆ ದೇಹಾನುಬಂಧಿಗಳೆ ಬಂಧುಗಳೆಂದು

ಮನದಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ನಂಬಬೇಡ

ಘನ ಕೃಪಾನಿಧಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ

ಅನುದಿನದಿ ನಂಬಿದವಗಿಹಪರದಿ ಸುಖವು

೩

ಕಷ್ಟಕಾಲಕ್ಕಾಗುವವನು ಇಷ್ಟದೈವನೊಬ್ಬನೆ ಎಂಬ ಅಚಲ ನಂಬಿಕೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

ಆರೂ ಸಂಗಡ ಬಾಹೋರಿಲ್ಲ

ಪ

ನಾರಾಯಣ ನಾಮ ನೆರೆ ಬಾಹೋದಲ್ಲದೆ

ಅ

ಹೊತ್ತು ನವಮಾಸ ಪರಿಯಂತ ಗರ್ಭದಲಿ
ಹೆತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ನೋವು ಬೇನೆಗಳಿಂದಲಿ
ತುತ್ತು ವಸ್ತ್ರವನಿಕ್ಕಿ ಸಲಹಿದಾ ತಾಯ್ತಂದೆ
ಹೊತ್ತುಗಳೆವರಲ್ಲದೆ ಬೆನ್ಹತ್ತಿ ಬಹರೆ

೧

ಗುರು ಬಂಧು ಬುಧ ಜನರು ನಿಂತಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಾಗಿ
ಕರವಿಡಿದು ಧಾರೆಯನೆರೆಸಿಕೊಂಡ
ತರುಣಿ ಇನಿಯನ ಹರಣ ಹೋಗಲು ತಾ ಕಂಡು
ಬರುವುದಕಂಜಿ ದಾರು ಗತಿಯೆಂದಳುವಳು

೨

ಮನೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಧನಕೆ ಬಡಿದಾಡುವರು
ಧನಕಾಗಿ ನಿನ್ನನೆ ನಂಬಿದವರು
ಅನುಮಾನವೇಕೆ ಜೀವನು ತೊಲಗಿದಾಕ್ಷಣದಿ
ಇನ್ನೊಂದು ಅರಗಳಿಗೆ ನಿಲ್ಲಗೊಡರು

೩

ಸುತ್ತಲು ಕುಳ್ಳಿದ್ ಮಿತ್ರ ಬಾಂಧವರೆಲ್ಲ
ಹೊತ್ತು ಹೋದೀತು ಹೊರಗೆ ಹಾಕೆನುವರು
ಹಿತ್ತಲಾ ಕಸಕಿಂತ ಅತ್ತತ್ತ ಈ ದೇಹ
ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಗ್ನಿಯಲಿ ಬಿಸುಡುವರು

೪

ಹರಣ ಹಿಂಗದ ಮುನ್ನು ಹರಿಯ ಸೇವೆಯ ಮಾಡಿ
ಪರಗತಿಗೆ ಸಾಧನವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೊ
ಕರುಣನಿಧಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯನ
ನಿರುತದಲಿ ನೆನೆನೆನೆದು ಸುಖಿಯಾಗೊ ಮನುಜ

೫

* ಈ ಕೀರ್ತನೆ ಪುರಂದರಾಸರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲೂ ಇದೆ.

ಭಗವನ್ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೊಂದೇ ಪರಗತಿಗೆ ಸಾಧನ ಎಂಬ ನಿಲುವಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ.

ಆರೂ ಸಮಯಕ್ಕೊದಗಲಿಲ್ಲ
ಮೋರೆ ನೋಡುತ ಸುಮ್ಮನಿಹರೆಲ್ಲ

ಪ

ಮಗಳು ಮಹಲಕುಮಿ ಮೊಮ್ಮಗನು ಸರಸಿಜಭವನು
ಖಗರಾಜವಾಹನನು ತನ್ನಳಿಯನು
ಅಗಜನಂದು ತನ್ನೊಡಲೊಳಿಂಬಿಟ್ಟು ಮೂ-
ರ್ಬೊಗಸೆ ಮಾಡಿದ ಮುನಿಯ ಬಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ

೧

ಶ್ರೀದೇವಿ ಭೂದೇವಿ ಮಾತೆಯರು ತಾವಿರಲು
ಯಾದವರಾಯ ಮೋಹದ ತಂದೆಯು
ವೇದಮುಖದಣ್ಣನಿರೆ ಉರಿ ನಯನದಿಂದ ಸ್ಮರ
ಬೂದಿಯಾಗುವಾಗ ಬಿಡಿಸಲಿಲ್ಲವೇಕೆ

೨

ಪಿತನು ಸಾಗರನು ಹಿತದಾಕೆ ಶ್ರೀದೇವಿ
ಅತಿ ಬೀಗನಾದವ ನಾರಾಯಣ
ಜತೆ ಅಳಿಯರು ಬೊಮ್ಮ ಮನ್ನಥರಿರಲಾಗಿ
ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಶಶಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗುವ ಸಮಯದಿ

೩

ತೆತ್ತೀಸ ಕೋಟಿ ದೇವರ್ಕಳು ತಾವಿರಲು
ಒತ್ತಿನಲಿ ಇಂದ್ರ ಉಪೇಂದ್ರರಿರಲು
ಮತ್ತೆ ಪಾರ್ವತಿ ಪುತ್ರ ವೀರೇಶ ದಕ್ಷನ
ನೆತ್ತಿ ಹರಿಗಡಿವಾಗ ನೋಡುತಿಹರೆಲ್ಲ

೪

ಇಂಥಿಂಥ ದೊಡ್ಡವರು ಈ ಪಾಡು ಪಡಲಾಗಿ
ಭ್ರಾಂತ ಮನುಜರಿಗೆ ಪೇಳಲಿನ್ನೆಷ್ಟು
ಕಂತುಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ಸಂತೋಷದಿಂ ನೆನೆದು ಸುಖಿಯಾಗೊ ಮನುಜ

೫

ಬಂಧುಬಾಂಧವರಾರೂ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ, ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿನಾ ಎಂಬ ಭಾವ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆತ್ಮವಾಗಿದೆ. ಘಟಾನುಘಟಿಗಳಾದ ದೈವ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲೇ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುವಾಗ ಹುಲುಮಾನವರಾದ ನಮಗೆ ಇನ್ನಾರು ಆಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಪೌರಾಣಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ದೃಷ್ಟಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೇಶವನೂ ಇದ್ದಾನಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಓದುಗರನ್ನು ಕಾಡದಿರದು.

೧. ಸಮುದ್ರ ರಾಜನ ಮಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮೊಮ್ಮಗ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಳಿಯ ಶ್ರೀಹರಿ ಇವರೆಲ್ಲ ಇದ್ದೂ
ಅಗಸ್ತ್ಯ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮೂರು ಬೊಗಸೆ ಮಾಡಿ ಕುಡಿದಾಗ ಯಾರೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ
ಇಲ್ಲಿದೆ.

೨. ಶಿವ ತನ್ನ ಉರಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಾಮನನ್ನು ಸುಟ್ಟಾಗ ತಾಯಂದಿರಾದ ಶ್ರೀದೇವಿ ಭೂದೇವಿಯರು,
ತಂದೆ ಕೃಷ್ಣ, ಅಣ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾರೂ ಅಡ್ಡಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ

ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

೩. ತಂದೆ ಕ್ಷೀರಸಾಗರನಿದ್ದೂ, ಅಕ್ಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇದ್ದೂ, ಬೀಗ ಶ್ರೀಹರಿ ಇದ್ದೂ, ಸೋದರಳಿಯರಾದ
ಬ್ರಹ್ಮ ಮನ್ಮಥರಿದ್ದೂ ಚಂದ್ರನ ಗ್ರಹಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಆಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

೪. ಪಾರ್ವತಿ ಪುತ್ರನಾದ ವೀರೇಶ ದಕ್ಷನ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಹರಿಗಡಿವಾಗ ಮೂವತ್ತು ಮೂರು
ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದೂ ಸನಿಹದಲ್ಲೇ ಇಂದ್ರ ಉಪೇಂದ್ರರುಗಳಿದ್ದೂ

ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೇ ವಿನಾ ಯಾರೂ ಬಂದು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿದೆ.

೨೯

ವೈಚಾರಿಕತೆ

ಆವ ಕರ್ಮವೋ ಇದು ಆವ ಧರ್ಮವೋ
ಆವ ಕರ್ಮವೆಂದರಿಯೆ, ಹಾರುವರಿವರು ಬಲ್ಲರೆ ಪ

ಸತ್ತವನು ಎತ್ತ ಪೋದ
ಸತ್ತು ತನ್ನ ಜನ್ಮಕೆ ಪೋದ
ಸತ್ತವನು ಉಣ್ಣುವನೆಂದು
ನಿತ್ಯ ಪಿಂಡವಿಕ್ಕುತೀರಿ

೧

ಎಳ್ಳು ದರ್ಭೆ ಕೈಲಿ ಪಿಡಿದು
ಪಿತರ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುತೀರಿ
ಎಳ್ಳು ಮೀನು ನುಂಗಿ ಹೋಯಿತು
ದರ್ಭೆ ನೀರೊಳು ಹರಿದು ಹೋಯಿತು ೨

ಎಡಕೆ ಒಂದು ಬಲಕೆ ಒಂದು
ಎಡಕೆ ತೋರಿಸಿ ಬಲಕೆ ತೋರಿಸಿ
ಕಡು ಧಾವಂತ ಪಡಿಸಿ
ಕಟಿಯ ಹಸ್ತದೊಳಗೆ ಪಿಡಿಸುತೀರಿ ೩

ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹಾರೈಸುವಿರಿ
ಮಂತ್ರವೆಲ್ಲೋ ಅಕ್ಷತೆಯೆಲ್ಲೋ
ಮೋಕ್ಷವೆಲ್ಲೋ ಮರ್ತ್ಯವೆಲ್ಲೋ ೪

ಹೇಳುವವನು ಅವಿವೇಕಿ
ಕೇಳುವವನು ಅಜ್ಞಾನಿ
ಹೇಳುವ ಕೇಳುವ ಇಬ್ಬರ ಸೊಲ್ಲ
ಆದಿಕೇಶವಮೂರ್ತಿ ಬಲ್ಲ ೫

ಗಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡ ಇಕ್ಕುವವರನ್ನು ಕಂಡು ಹಾಡಿದ ಕೀರ್ತನೆ ಇದು. ಅರ್ಥರಹಿತ
ಆಚಾರಗಳನ್ನು ನಿಶಿತಮತಿಯಿಂದ ಗೇಲಿ ಮಾಡುವ ಕನಕದಾಸರ ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಉಳಿದ
ದಾಸರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ತುಂಬ ಅಪರೂಪ.

೩೦

ಆವ ಪರಿಯಲಿ ನಿಮ್ಮನೊಲಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿಪ ವಿಧವು
ರವೆಯಷ್ಟು ತೋರದಲ್ಲ ಪ

ದೇವ ದೇವೇಶ ನೀನೆಂದು ನಂಬಿರಲು ಕೈ-
ಪಾವಲೋಕನದಿ ಸಲಹೊ ದೇವ ಅ

ಘಣಿರಾಜನಾಸನದಿ ಕುಳಿತಿಹಗೆ ಅರಿವೆಯಾ
ಸನವ ನಾನೆಂತಾಸಲಿ
ಘನವಾದ ಗಂಗೆಯನು ಪಡೆದವಗೆ ಕಲಶ ನೀ
ರನದೆಂತು ಮೈಗೆರೆಯಲಿ
ತನುವಿನ ಪರಿಮಳವು ಘಮಘಮಿಪನಿಗೆ ಸುಚಂ

ದನವದೆಂತು ನಾ ಪೂಸಲಿ

ಅನವರತ ನಾಭಿಯೊಳು ಶತಪತ್ರವಿಹಗೆ ಮಿ
ಕ್ಕಿನ ಪೂವ ಮುಡಿಸಲೆಂತೈ ದೇವ

೧

ಸುರುಚಿರೋಜ್ವಲ ಪೀತವಾಸನಿಗೆ ಉಡುಗೊರೆಯ
ಅರಿವೆಯೇನನು ಪೊದಿಸಲಿ

ವರ ಕೌಸ್ತುಭವು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಇಪ್ಪವಗೆ ಆ-
ಭರಣವಾವುದ ತೊಡಿಸಲಿ

ತರಣಿ ಶತಕೋಟೀಜನ ಮುಂದೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಾ-
ಪೆರತೊಂದು ದೀಪವಿಡಲಿ

ನೆರಹಿದ ಫಣಿಪತಿಯ ಸ್ತೋತ್ರದೂರನ ನಾನು
ಸ್ಮರಿಪೆನೆಂತಯ್ಯ ದೇವ ದೇವ

೨

ವನಜಜಾಂಡ ಕೋಟಿಯುದರಂಗೆ ಆವುದನು
ಉಣಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಯ ಮಾಡಲಿ

ಅನಿಮಿಷರಿಗ್ಮೃತವನ್ನೆರೆದವನ ತೃಷೆಯ ನೀ-
ರಿನೊಳೆಂತು ಸಂತವಿಡಲಿ

ವಿನತೆಯಾತ್ಮಜ ಪಕ್ಷದನಿಲನಿರೆ ಬೇರೆ ಬೀ-
ಸಣಿಗೆಯನ್ನೇಂ ಬೀಸಲಿ

ಅಣುರೇಣು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮೂರುತಿಗೆ ನಾ ಪ್ರದ-
ಕ್ಷಿಣೆಯೆಂತು ಸುತ್ತಿಬರಲಿ ದೇವ

೩

ಮಿಗೆ ಫಣಿಯ ಫಣದಾತಪತ್ರವಿರುವಂಗೆ ನೆರ-
ಳಿಗೆ ಕೊಡೆಯನೇಂ ಪಿಡಿಯಲಿ

ಪಗಲಿರುಳು ಸಾಮಗಾನ ಪ್ರಿಯನ ಮುಂದೆ ಗೀ-
ತಗಳ ನಾನೇಂ ಪಾಡಲಿ

ಜಗವರಿಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಪತಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೊ-
ನ್ನುಗಳ ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಕೊಡಲಿ

ನಿಗಮತತಿ ಕಾಣದಿಹ ಮಹಿಮನಿಗೆ ನಮಿಸುವ
ಬಗೆಯ ನಾನರಿವೆನೆಂತೈ ದೇವ

೪

ಒಲಿಸುವುದನರಿಯೆ ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ಬಗೆಯರಿಯೆ ಹೊ-
ಗಳುವ ಹೊಲಬ ನಾನರಿಯೆನು

ತಿಳಿದುದಿಲ್ಲವು ಷೋಡಶೋಪಚಾರದ ಪೂಜೆ-
ಗಳಲೊಂದು ಪರಿಯಾದರೂ

ನೆಲೆಯ ಕಾಣೆನು ನಿಗಮಶಾಸ್ತ್ರ ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿ-
ಯೊಳಗೊಂದು ಬಗೆಯಾದರೂ

ಅಳಿಲಸೇವೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶರಣನ ಸಲಹೆ
ನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವನೆ ಸ್ವಾಮಿ - ಪ್ರೇಮಿ

೫

ಕನಕದಾಸರು ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಮುಖೇನ ಧ್ವನಿಸಿರುವ ಜಾಣ್ಮೆ ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೂ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನವ ವಿಧ ಭಕ್ತಿ ಪೋಷಣೋಪಚಾರ ನಾನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಡಕ ಮಾಡಿರುವ ರೀತಿ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ತೋರ್ಬೆರಳಾಗಿದೆ.

೩೧

ಆವ ಬಲವಿದ್ದರೇನು - ವಾಸು
ದೇವನಾ ಬಲವು ನಿಜವಾಗಿ ಇರದನಕ

ಪ

ನೊಸಲಗಣ್ಣಿನ ಬಲ ನಾಲ್ಕು ತೆರದ ಬಲ
ತ್ರಿಶುಲ ಡಮರು ಅಗ್ನಿ ಫಣಿಯ ಬಲವು
ಪಶುಪತಿಯ ರೂಪಿನ ಬಲದ ಶಿಶುಪಾಲನ
ಅಸುರಮರ್ದನ ಕೃಷ್ಣ ಶಿರವ ಭೇದಿಸುವಾಗ

೧

ಹರನ ಕರುಣದ ಬಲವು ಸುರರ ಗೆಲಿದಾ ಬಲವು
ಪರಮ ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಭುಜದ ಬಲವು
ಧರೆಯನೆತ್ತಿದ ಬಲವುಳ್ಳ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ
ಶಿರವ ಹರಿ ವರಾಹನಾಗಿ ತರಿವಾಗ

೨

ಮುನ್ನ ಗೆಲಿದ ಬಲ ಮುಕ್ಕಣ್ಣು ಹರನ ಬಲ
ಘನ್ನ ಲಂಕಣಿಯ ಕಾವಲಿನ ಬಲವು
ತನ್ನ ವಂಶದ ಬಲವುಳ್ಳ ರಾವಣನ ಶಿರವ
ಸನ್ನುತ ರಾಘವ ಪಟ್ಟನೆ ಪಾರಿಸುವಾಗ

೩

ಲಿಂಗಪೂಜೆಯ ಬಲ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿಹ ಬಲ
ಹಿಂಗದೆ ಹರನು ಬಾಗಿಲ ಕಾಯ್ದ ಬಲವು
ಮುಂಗೈಯ ಶಕ್ತಿ ಸಾವಿರ ತೋಳ ಬಾಣನ
ತುಂಗ ವಿಕ್ರಮ ಕೃಷ್ಣ ತೋಳ ಖಂಡಿಸುವಾಗ

೪

ಈಸು ದೇವರ ಬಲಗಳಿದ್ದರೆ ಫಲವೇನು
ವಾಸುದೇವನ ಬಲವಿಲ್ಲದವಗೆ

ದೇಶಕಧಿಕ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ಲೇಸಾದ ಚರಣ ಕಮಲದ ಬಲವಿರದನಕ

೫

ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆನಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಬಲದೆದುರು ಉಳಿದ ಬಲ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಎಂಬುದು ಈ
ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

೩೨

ಆವ ಸಿರಿಯಲಿ ನೀನು ಎನ್ನ ಮರೆತೆ
ದೇವ ಜಾನಕೀರಮಣ ಪೇಳು ರಘುಪತಿಯೆ

ಪ

ಸುರರ ಸೆರೆಯನು ಬಿಡಿಸಿ ಬಂದನೆಂಬಾ ಸಿರಿಯೆ
ಕರಿ ಮೊರೆಯ ಲಾಲಿಸಿದನೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಶರಧಿಗೆ ಸೇತುವೆಗಟ್ಟಿದನೆನ್ನುವಾ ಸಿರಿಯೆ
ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೇಳೆನಗೆ ಹೇಳು ರಘುಪತಿಯೆ

೧

ಕಡಲೊಳಗೆ ಮನೆಮಾಡಿ ಮಲಗಿದನೆಂಬಾ ಸಿರಿಯೆ
ಮೃಢ ನಿನ್ನ ಸಖನಾದನೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಬಿಡದೆ ದ್ರೌಪದಿ ಮಾನ ಕಾಯ್ದೆನೆಂಬಾ ಸಿರಿಯೆ
ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳೆನಗೆ ದೇವಕೀ ಸುತನೆ

೨

ಭೂಮಿಯನು ಮೂರಡಿಯ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಕಾಮ ನಿನ್ನ ಸುತನಾದನೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಆ ಮಹಾಲಕುಮಿ ನಿನ್ನ ಸತಿಯಾದಳೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಪ್ರೇಮದಲಿ ಹೇಳೆನಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಅಚ್ಯುತನೆ

೩

ಮನುಜರೆಲ್ಲರು ನಿನ್ನ ಸ್ತುತಿಸುವರೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಹನುಮ ನಿನ್ನ ಬಂಟನಾದನೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಬಿಡುಗು ದೈವಗಳು ನಿನಗೆಣೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಿರಿಯೆ
ಅನುಮಾನ ಮಾಡದೆ ಪೇಳೊ ನರಹರಿಯೆ

೪

ಇಂತು ಸಿರಿಯಲಿ ನೀನು ಎನ್ನ ಮರೆತರೆ ಸ್ವಾಮಿ
ಪಂಥವೇ ನಿನಗಿಚಿದು ಆವ ನಡತೆ
ಕಂತುಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ರಂಗ
ಚಿಂತೆಯನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂತೋಷವನು ಪಡಿಸೊ

೫

ಸಿರಿಯ ಮದದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನನ್ನು ಮರೆತೆಯಾ ? ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ, ಪಂಥ
ಮಾಡದೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಂತವಿಸು ಎಂಬ ಭಕ್ತನ ಬೇಡಿಕೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

೨೨

ಆವುದೊಳ್ಳೆಯದೊ ನಿನ್ನಂಗ - ಚೆಲುವ
ದೇವ ಬಂಕಾಪುರದ ಲಕುಮಿ ನರಸಿಂಗ

ಪ

ಜಗದೊಳಗೆ ತಾನು ತಂದೆಯ ಮಾತು ಕೇಳದಾ
ಮಗನು ಇಹ ಪರಕೆ ಸಲುವ ಪ್ರಾಜ್ಞನೆ ?
ಬಗೆಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಪಿತನೊಡಲ ನಿನ್ನ ಕೂ-
ರುಗುರಿನಿಂ ಬಗೆಸಿದಾತಂಗೆ ಮುಕುತಿಯನೀವೆ

೧

ಪೊಡವಿಯೊಳು ಅಣ್ಣನಾಜ್ಞೆಯ ಮೀರಿ ನಡೆಯುತಿಹ
ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಗೆ ಕೈವಲ್ಯವುಂಟೆ ?
ದೃಢದಲಿ ವಿಭೀಷಣಾಗ್ರಜನನ್ನು ಬಾಣದಲಿ
ಕೆಡಹಿಸಿದ ಬಳಿಕವಗೆ ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿದೆ

೨

ರೂಢಿಯಲಿ ಗುರುದ್ರೋಹವನು ಮಾಡಿದವನ ಮೊಗ
ನೋಡಿದಾಗಲೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವುಂಟು
ನೋಡಿದಾಗಲೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸತಿಗೆ ಅಳುಪಿದನ
ಸೂಡಿದಾತನ ಸ್ನೇಹವನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ್ಪೆ

೩

ದೇಶದೊಳು ವಂಶಕಂಟಕರೆನಿಸಿದವರೊಳಗೆ
ಭಾಷಣವ ಮಾಡಬಪ್ಪದೆ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ?
ಬೇಸರಿಸದೆ ಕೌರವರ ಕೊಂದ ಪಾಂಡವರ ಸಂ-
ತೋಷದಲಿ ಪಕ್ಷಿಕರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರ್ಪೆ

೪

ಪೊಡವಿಪತಿ ಕೇಳು ಶ್ರೀ ಆದಿಕೇಶವನೆ ಹಿಂ-
ಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಕಟ್ಟಿಸಬಾರದೆ ?
ಬಿಡೆಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ
ತೊಡೆಯ ಮೇಲ್ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರ್ಪೆ ಹಿರಿಯತನ

೫

ಭಕ್ತನೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತಿರುವ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯು ನಿಂದಾಸ್ತುತಿಯ
ಭಾವವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ.

೨೪

ಇಂದು ಸೈರಿಸಿರಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ತಪ್ಪ

ಪ

ಮುಂದಕೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಾರನಮ್ಮ ಅ

ಮಗುವು ಬಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟು ಬೆಣ್ಣೆಯ ಕದ್ದರೆ
ಬಿಗಿಯ ಬಹುದೇ ಶ್ರೀ ಚರಣವನು
ಅಗಣಿತ ಮಹಿಮನ ಅಂಜಿಸಲೇಕಮ್ಮ
ಬಗೆಯ ಬಾರದೆ ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ೧

ಹಸುಮಗುವನು ಕಂಡು ಮುದ್ದಿಸಲೊಲ್ಲದೆ
ಹಸಿಗ ಕಳ್ಳನೆಂದು ಕಟ್ಟುವಿರಿ
ವಸುಧೆಯೊಳಗೆ ನಾನೊಬ್ಬಳೆ ಪಡೆದೆನೆ ನಿಮ್ಮ
ಹಸು ಮಗುವಿನಂತೆ ಭಾವಿಸಬಾರದೆ ೨

ಎಷ್ಟು ಸಾರಿಯು ನಾ ಬೇಡವೆಂದರೆ ಕೇಳ
ದುಷ್ಟ ಮಕ್ಕಳ ಕೂಡೆ ಒಡನಾಟವ
ಕಟ್ಟಿದ ನೆಲುವಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯನೀವೆನು
ಬಿಟ್ಟು ಕಳುಹಿರಮ್ಮ ಆದಿಕೇಶವನ ೩

ತಾಯಿಯಾದ ಯಶೋಧೆ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಎದುರು ತನ್ನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಟ್ಟು
ಕಳಿಸಿ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ತಾಯ್ತನದ ಕೋರಿಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆ.

೩೫

ಇದ್ದೀಯಾ ಶ್ರೀ ಹರಿ ನೀನೊಲಿದು ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ ಪ

ಇದ್ದೀಯಾ ಶ್ರೀಹರಿ ನೀನು - ವೃದ್ಧಿ
ಸಿದ್ಧಿಯ ನಡುವೆ ಪದುಮನಾಭನು - ಅಭಿ-
ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ತಡವೇನು - ಅಹ
ಬುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಭಜಿಸುವ ಬಾಳುವೆಗೆ - ಸ-
ಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧಿಯ ಕೊಡಲಾಗಿ ೧

ನಂಬಿದ್ದ ಸುಜನರು ಹರಿಯೆ - ಕೆಟ್ಟ
ದೆಂಬ ಸುದ್ಧಿಯ ನಾನರಿಯೆ - ಸತ್ಕು-
ಟುಂಬ ಎಂಬುದು ಹೊಸಪರಿಯೆ - ಅಹ
ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಸಜ್ಜನರ ಸಲಹುವ ಕೃ-
ಪಾಂಬುಧಿ ಮೂಜಗಕೊಲಿಯಲೋಸುಗ ಬಂದು ಉಲಿಯೆ ೨

ಶೇಷಗಿರೀಶ ಮದ್ದಂಧು - ಆದಿ
ಕೇಶವ ಗುರುವೆ ನೀನೆಂದು - ಕೃಷ್ಣ
ಕ್ಷೇಶ ಬಿನ್ನೈಸುವೆ ಇಂದು - ಅಹ

ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವ ಭಕ್ತರ
ದಾಸನೆಂದು ವೆಂಕಟೇಶ ನೀನೊಲಿದು ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ

೩

ಭಗವದ್ ಕೃಪೆ ದೊರಕಿದಾಗಿನ ಸಮೃದ್ಧ ಸಂತ್ಯಾಸ ಭಾವದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆ.
'ಇದ್ದೀಯಾ ಹಾಗೂ ಒಲಿದು ಬಂದಿದ್ದೀಯಾ' ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಶ್ನಾತ್ಮಕವಲ್ಲ,
ಇತ್ಯಾತ್ಮಕ.

೩೬

ಇರಬಂದುದಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರ - ಇದನರಿತು
ಸಿರಿಹರಿಯ ಭಜಿಸುವುದು ಸಾರ

ಪ

ಧರೆಯನಾಳಿದ ತ್ರಿಶಂಕು ದೊರೆಯು ತಾನೆಲ್ಲಿ
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಿ
ಶರಧಿ ಮಧ್ಯದೊಳಿದ್ದ ರಾವಣಾಸುರನೆಲ್ಲಿ
ಸಿರಿಯುಳ್ಳ ಕೌರವರು ಪಾಂಡವರು ತಾವೆಲ್ಲಿ
ಧರೆಗಳಿದು ಪೋದಾತ ವಾಲಿಯು ತಾನೆಲ್ಲಿ
ಸುರರೊಡನೆ ಹೋರಿದಾ ಬಲಿಯು ತಾನೆಲ್ಲಿ

೧

ದಶರಥ ಮೊದಲು ಷೋಡಶ ರಾಯರುಗಳೆಲ್ಲಿ
ಅಸಹಾಯ ಶೂರ ವೀರ ವಿಕ್ರಮರೆಲ್ಲಿ
ಅಸಮಬಲ ವಸುಮತಿಯ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಲ್ಲಿ
ವಸುಧೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರರೆಲ್ಲಿ
ಕುಸುಮ ಬಾಣನ ಪಡೆದ ದೇವ ತಾನೆಲ್ಲಿ
ಸುಶರೀರ ಎನಿಸಿದ ಅಭಿಮನ್ಯು ತಾನೆಲ್ಲಿ

೨

ಈ ಪರಿಯೆ ಈ ಧರೆಯನಾಳಿ ಹೋದವರೆಷ್ಟು
ಈ ಪರಿಯೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಎಷ್ಟು
ಈ ಪರಿಯೆ ಹರಬ್ರಹ್ಮರಾದವರು ತಾವೆಷ್ಟು
ಈ ಪರಿಯೆ ಯುಗಪ್ರಳಯವಾಗಿ ಹೋದವು ಎಷ್ಟು
ಈ ಪರಿಯೆ ಜಲ ಪ್ರಳಯವಾಗಿ ಹೋದವು ಎಷ್ಟು
ಶ್ರೀಪತಿ ಕೇಶವನಲಿಡು ಭಕುತಿ - ಕೊಡುವ ಮುಕುತಿ ೩

ಅನಿತ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತಿಗಿಂತ ನಿತ್ಯವಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತು
ಮೇಲು ಎಂಬುದು ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ. ಸಂಸಾರ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ
ನಿರಸನದಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಮೈರಾಗ್ಯಗಳತ್ತ ವಾಲಿದ ಕನಕದಾಸರ ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಹಿಂದಿನದನ್ನೆಲ್ಲ
ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿದೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟು ದಿನ ಈ ವೈಕುಂಠ
ಎಷ್ಟು ದೂರವೋ ಎನ್ನುತಲಿದ್ದೆ
ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಿ ನಾನು ಕಂಡೆ
ಸೃಷ್ಟಿಗೀಶನೆ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ

ಪ

ಎಂಟು ಏಳನು ಕಳೆದುದರಿಂದ
ತುಂಟರೈವರ ತುಳಿದುದರಿಂದ
ಕಂಟಕನೊಬ್ಬನು ಅಳಿದುದರಿಂದ
ಭಂಟನಾಗಿ ಬಂದೇ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ

೧

ವನ ಉಪವನಗಳಿಂದ
ಘನ ಸರೋವರಗಳಿಂದ
ಕನಕ ಗೋಪುರಗಳಿಂದ
ಘನಶೋಭಿತನೆ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ

೨

ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯ ತೊಲೆಗಳ ಕಂಡೆ
ಪ್ರಜ್ವಲಿಪ ಮಹಾದ್ವಾರವ ಕಂಡೆ
ನಿರ್ಜರಾದಿ ಮುನಿಗಳ ಕಂಡೆ
ದುರ್ಜನಾಂತಕ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ

೩

ರಂಭೆ ಉರ್ವಶಿ ಮೇಳವ ಕಂಡೆ
ತುಂಬುರು ನಾರದರ ಕಂಡೆ
ಅಂಬುಜೋದ್ಭವ ಪ್ರಮುಖರ ಕಂಡೆ
ಶಂಬರಾರಿ ಪಿತನೆ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ

೪

ನಾಗಶಯನನ ಮೂರುತಿ ಕಂಡೆ
ಭೋಗಿ ಭೂಷಣ ಶಿವನನು ಕಂಡೆ
ಭಾಗವತರ ಸಮ್ಮೇಳವ ಕಂಡೆ
ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ಶ್ರೀರಂಗಶಾಯಿ

೫

ಯೋಗ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ ಪಡೆದುದರ ಹಿಗ್ಗು ಮತ್ತು ಕೃತಕೃತ್ಯತಾಭಾವ
ಸಚಿತ್ರ ವರ್ಣನೆಯಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿದೆ. ಕನಕದಾಸರು ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ
ಪರಮ ಯೋಗಿಯೂ ಆಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಪರಿಯ ಸೊಬಗಾವ ದೇವರಲಿ ನಾ ಕಾಣೆ
ಗೋಪಿದೇವಿಯ ತನಯ ಗೋಪಾಲ ಬಾಲಗಲ್ಲದೆ

ಪ

ದೊರೆಯ ತನದಲಿ ನೋಡೆ ಧರಣಿ ಜಾತೆಯ ರಮಣ
ಸಿರಿಯ ತನದಲಿ ನೋಡೆ ಶ್ರೀಕಾಂತನು
ಹಿರಿಯ ತನದಲಿ ನೋಡೆ ಸರಸಿಜೋದ್ಭವನ ಪಿತನು
ಗುರುವು ತನದಲಿ ನೋಡೆ ಆದಿಗುರುವು

೧

ಪಾವನತ್ವದಿ ನೋಡೆ ದೇವಿ ಗಂಗಾಜನಕ
ದೇವತ್ವದಲಿ ನೋಡೆ ದಿವಿಜರೋಡೆಯ
ಲಾವಣ್ಯದಲಿ ನೋಡೆ ಲೋಕ ಮೋಹನ ಪಿತನು
ಜವ ಧೈರ್ಯದಲಿ ನೋಡೆ ಅಸುರಾಂತಕ

೨

ಗಗನದಲಿ ಸಂಚರಿಪ ವೈನತೇಯ ವಾಹನ
ಜಗವನು ಪೊತ್ತಿಪ್ಪ ಶೇಷ ಶಯನ
ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯಗಲ್ಲದೆ
ಮಿಗಿಲು ದೈವಗಳಿಗೀ ಭಾಗ್ಯಮುಂಟೆ

೩

ಮಥುರಾ ನಗರದ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಿದ
ಕನಕದಾಸರು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಡಿದ ಕೀರ್ತನೆಯಿದು ಎಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ
ಸರ್ವೋತ್ತಮತೆಯನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿರುವ ಕೀರ್ತನೆ ಎನ್ನಿಸದಿರದು.

೩೯

ಈ ಸಿರಿಯ ನಂಬಿ ಹಿಗ್ಗಲು ಬೇಡ ಮನವೆ

ಪ

ವಾಸುದೇವನ ಭಜಿಸೊ ಒರಟು ಜೀವನವೆ

ಅ

ನೆಂಟರೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸವಿದ್ದರೆ
ಎಂಟು ದಿನದಾಯಾಸ ಅಟ್ಟಬಹುದೊ
ಉಂಟು ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂಬ ಧೈರ್ಯವ ಬಿಟ್ಟು ವೈ-
ಕುಂಠವಾಸಿಯ ಭಜಿಸೊ ತುಂಟ ಜೀವನವೆ

೧

ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬ ಮಾಯಾ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ
ಸಡಗರವಗೊಂಡು ಬರಿದೆ ಭ್ರಮಿಸಲೇಕೆ
ಬಿಡದೆ ಯಮನಾಳುಗಳು ಬಾರೆಂದು ಎಳೆವಾಗ
ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಬಹರೆ ಭಂಡ ಜೀವನವೆ

೨

ಇಷ್ಟ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬಡವರಾ ಕರೆತಂದು
ಕೊಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಫಲ ತನ್ನದೊ
ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳು ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನಂಘ್ರಿ
ಮುಟ್ಟಿ ಮನದಲಿ ಭಜಿಸೊ ಭ್ರಷ್ಟಜೀವನವೆ

೩

ಸಂಪತ್ತು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅದು ಅತಿ ಮಮಕಾರದ ಲಕ್ಷಣ. ಉಳ್ಳವರು ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಹಂಚಿದಾಗ ಸಿಗುವ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ಸುಖ ಸಿರಿಯ ಶೇಖರಣೆಯಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಕನಕದಾಸರ ನಿಲುವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರದ ಮಮಕಾರ ಹೋಗಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನ ಮಮಕಾರ ಮೂಡಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆ.

೪೦

ಈತನೇನೆ ನಿನ್ನ ಮಗನು

ಪ

ಸೀತಾಪತಿ ರಘುನಾಥನೆಂಬವನು

ಅ

ವ್ಯಾಸನ ಜನನಿಯ ವಾಸನೆ ತಾಳ್ದನು
ದೇಶದೊಳಗೆ ಬಲು ಪೆಸರುಳ್ಳವನು
ನಾಸದೊಳೊರ್ವನ ಪೊತ್ತು ಮುರಿದು ಮು-
ನೀಶರ ಶಾಪವ ಪಿಡಿದು ಕೊಂದಾತನು

೧

ಆನೆವಾಹನ ಪಿತನ ತಾಯನಳೆದೋನು
ಭಾನುಸುತಗೆ ಶಾಪವಿತ್ತವನು
ಕಾನನ ಜನನಿಯ ಕೊಂದು ಪ್ರಿಯದಲಿ ನಿ-
ಧಾನದಿ ಶರಧಿ ಶಯನ ಮಾಡಿದಾತನು

೨

ಮೂಗ್ರಾಮ ಮುರಿದು ವಾಜಿಯನೇರಿದಾತನು
ಸಾಗ್ರದಿಂದಿಳೆಯ ಭಾಗ್ಯ ಹಿಂಗಿಸಿದ
ಯೋಗ್ಯದಿಂದ ಬಳಪತಿತನವನಿಗೆ
ಭಾಗ್ಯವಿತ್ತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ

೩

ಹರಿಯ ದಶಾವತಾರ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಕೀರ್ತನೆ ಇದು.

೧. ವ್ಯಾಸನ ಜನನಿಯ.....ತಾಳ್ದನು :ವ್ಯಾಸನ ತಾಯಿಯಾದ ಸತ್ಯವತಿಯ (ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿಯ) ವಾಸನೆ ಧರಿಸಿದವನು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರ.

೨. ಆನೆವಾಹನ....ತಾಯನಳೆದೋನು :ಭಗದತ್ತನ ತಂದೆಯಾದ ನರಕಾಸುರನ ತಾಯಿಯಾದ
ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಅಳೆದವನು ಎಂದರೆ ವಾಮನಾವತಾರ

೪೧

ಈಶ ನಿನ್ನ ಚರಣ ಭಜನೆ ಆಶೆಯಿಂದ ಮಾಡುವೆನು
ದೋಷ ರಾಶಿ ನಾಶ ಮಾಡು ಶ್ರೀಶ ಕೇಶವ

ಪ

ಶರಣು ಹೊಕ್ಕನಯ್ಯ ಎನ್ನ ಮರಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ
ಚರಣ ಸ್ಮರಣೆ ಕರುಣಿಸಯ್ಯ ನಾರಾಯಣ

೧

ಶೋಧಿಸೆನ್ನ ಭವದ ಕಲುಷ ಬೋಧಿಸಯ್ಯ ಜ್ಞಾನವೆನಗೆ
ಬಾಧಿಸುವಾ ಯಮನ ಬಾಧೆ ಬಿಡಿಸು ಮಾಧವ

೨

ಹಿಂದನೇಕ ಯೋನಿಗಳಲಿ ಬಂದು ಬಂದು ನೊಂದೆ ನಾನು
ಇಂದು ಭವದ ಬಂಧ ಬಿಡಿಸು ತಂದೆ ಗೋವಿಂದನೆ

೩

ಭ್ರಷ್ಟನೆನಿಸ ಬೇಡ ಕೃಷ್ಣ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ
ಶಿಷ್ಟರೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಕಷ್ಟ ಬಿಡಿಸು ವಿಷ್ಟುವೆ

೪

ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಪಾದ ಪೂಜೆ ಮುದದಿ ಗೈವನಯ್ಯ ನಾನು
ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಒದಗಿಸಯ್ಯ ಮಧುಸೂದನ

೫

ಕವಿದುಕೊಂಡು ಇರುವ ಪಾಪ ಸವೆದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ
ಜವನ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸೊ ಘನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ

೬

ಕಾಮಜನಕ ನಿನ್ನ ನಾಮ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪಾಡುವಂಥ
ನೇಮವೆನಗೆ ಪಾಲಿಸಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ವಾಮನ

೭

ಮದನನಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆ ವದನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಗೆ
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸದನ ಮಾಡು ಮುದದಿ ಶ್ರೀಧರ

೮

ಹುಸಿಯನಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಸಿಕನೆಂದು
ಹುಸಿಗೆ ನನ್ನ ಹಾಕದಿರೋ ಹೃಷಿಕೇಶನೆ

೯

ಅಬ್ಬಿಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ನಾನು ಒದ್ದುಕೊಂಬೆನಯ್ಯ ಭವದಿ
ಗೆದ್ದು ಪೋಪ ಬುದ್ಧಿ ತೋರೊ ಪದ್ಮನಾಭನೆ

೧೦

ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಬಿಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ನಾಮ ಜಿಹ್ವೆಯೊಳಗೆ ನುಡಿಸು
ಶ್ರೀಮಹಾನುಭಾವನಾದ ದಾಮೋದರ

೧೧

ಪಂಕಜಾಕ್ಷ ನೀನು ಎನ್ನ ಮಂಕುಬುದ್ಧಿ ಬಿಡಿಸಿ ನಿನ್ನ
ಕಿಂಕರನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೊ ಸಂಕರುಷಣ ೧೨

ಏಸು ಜನ್ಮ ಬಂದರೇನು ದಾಸನಲ್ಲವೇನೊ ನಿನ್ನ
ಘಾಸಿ ಮಾಡದಿರೋ ಎನ್ನ ವಾಸುದೇವನೆ ೧೩

ಬುದ್ಧಿ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ ನಾನು ಕದ್ದ ಕಳ್ಳನಾದೆನಯ್ಯ
ತಿದ್ಧಿ ಹೃದಯ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡೊ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೆ ೧೪

ಜನನಿ ಜನಕ ನೀನೆ ಎಂದು ಎನುವೆನಯ್ಯ ದೀನಬಂಧು
ಎನಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಪಾಲಿಸಿಂದು ಅನಿರುದ್ಧನೆ ೧೫

ಹರುಷದಿಂದ ನಿನ್ನ ನಾಮ ಸ್ಮರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು ನೇಮ
ಇರಿಸು ಚರಣದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ೧೬

ಸಾಧು ಸಂಗ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಪಾದಭಜಕನೆನಿಸು ಎನ್ನ
ಭೇದ ಮಾಡಿ ನೋಡದಿರೋ ಅಧೋಕ್ಷಜ ೧೭

ಚಾರುಚರಣ ತೋರಿ ಎನಗೆ ಪಾರುಗಾಣಿಸಯ್ಯ ಕೊನೆಗೆ
ಭಾರ ಹಾಕಿ ಇರುವೆ ನಿನಗೆ ನಾರಸಿಂಹನೆ ೧೮

ಸಂಚಿತಾರ್ಥ ಪಾಪಗಳನು ಕಿಂಚಿತಾದರುಳಿಯದಂತೆ
ಮುಂಚಿತಾಗಿ ಕಳೆದು ಪೊರೆಯೊ ಸ್ವಾಮಿ ಅಚ್ಯುತ ೧೯

ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಎನ್ನ
ಹೀನ ಬುದ್ಧಿ ಬಿಡಿಸೊ ಮುನ್ನ ಜನಾರ್ದನ ೨೦

ಜಪತಪಾನುಷ್ಠಾನ ನೀನು ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ
ತಪ್ಪ ಕೋಟಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಉಪೇಂದ್ರನೆ ೨೧

ಮೊರೆಯನಿಡುವೆನಯ್ಯ ನಿನಗೆ ಸೆರೆಯ ಬಿಡಿಸು ಭವದ ಎನಗೆ
ಇರಿಸು ಭಕ್ತರೊಳಗೆ ಪರಮಪುರುಷ ಶ್ರೀಹರೇ ೨೨

ಪುಟ್ಟಿಸಲೇ ಬೇಡವಿನ್ನು ಪುಟ್ಟಿಸಿದಕೆ ಪಾಲಿಸಿನ್ನು
ಇಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ನಾನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆ ೨೩

ಸತ್ಯವಾದ ನಾಮಗಳನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವವರ
ಅರ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಯದಿರನು ಕರ್ತೃ ಕೇಶವ ೨೪

ಮರೆತು ಬಿಡದೆ ಹರಿಯ ನಾಮ ಬರೆದು ಓದಿ ಕೇಳುವರಿಗೆ
ಕರೆದು ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ಬಾಡದಾದಿಕೇಶವ

೨೫

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ನಾಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಕೀರ್ತನೆ ತನ್ನ
ಸರಳತೆಯಿಂದ ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಓದುಗರ ಕೇಳುಗರ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮನಗಳನ್ನು ಸೂಜಿಗಲ್ಲಿನಂತೆ
ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರವಾಗಿ
ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿರುವ, ಅನನ್ಯ ಆರ್ದ್ರ ಭಕ್ತಿ ಜಿನುಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯ
ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವ ಪಂಡಿತ ಪಾಮರರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲೂ ಆರ್ದ್ರ ಭಕ್ತಿ ಜಿನುಗದಿರದು ;
ತುಂಬಿ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕದಿರದು.

೪೨

ಊರಿಗೆ ಬಂದರೆ ದಾಸಯ್ಯ - ನಮ್ಮ
ಕೇರಿಗೆ ಬಾ ಕಂಡ್ಯ ದಾಸಯ್ಯ

ಪ

ಕೈಲಿ ಕೋಲು ಕೊಳಲು ದಾಸಯ್ಯ
ಕಲ್ಲಿಗೆ ವರವಿತ್ತೆ ದಾಸಯ್ಯ
ಮಲ್ಲನ ಮರ್ದಿಸಿ ಮಾವನ ಮಡುಹಿದ
ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮ ದಾಸಯ್ಯ

೧

ಕೊರಳೊಳು ವನಮಾಲೆ ದಾಸಯ್ಯ - ಬಲು
ಗಿರಿಯನು ನೆಗಹಿದೆ ದಾಸಯ್ಯ
ಇರುಳು ಹಗಲು ನಿನ್ನ ಕಾಣದೆ ಇರಲಾರೆ
ಮರುಳು ಮಾಡುವಂಥ ದಾಸಯ್ಯ

೨

ಆದಿನಾರಾಯಣ ದಾಸಯ್ಯ
ಮೋದದೊಂದು ಸಾಸಿರ ನಾಮದ ದಾಸಯ್ಯ
ಮೇದಿನಿಯೊಳು ಪುಟ್ಟಿ ಗೋವ್ವಳ ಕಾಯ್ದ
ಆದಿಕೇಶವರಾಯ ದಾಸಯ್ಯ

೩

ದಾಸಯ್ಯನ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕರೆಕೊಡುವ ಆಶಯವನ್ನು ಈ ಕೀರ್ತನೆ
ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಎಂತಹುದೋ ನಿನ್ನಯ ಭಕುತಿ ಎನಗೆ - ಶ್ರೀ-
ಕಾಂತ ನಿನ್ನಯ ಒಲುಮೆಯಿಲ್ಲದ ಮೂಢಾತ್ಮನಿಗೆ

ಪ

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತ ಫಲವು ಮೊದಲಿನಿತಿಲ್ಲ
ಇಂದು ಬಂದಡೆ ಒಳ್ಳೆ ಮತಿಯ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ
ಸಂದ ವಯಸನು ತಿಳಿದು ಕುಂದುತಿದೆ ಎನ್ನ ಮನ-
ದಂಧಕಾರವ ಬಿಡಿಸಿ ಹೊಂದಿಸು ಜ್ಞಾನವನು

೧

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಶಬ್ದ ತರ್ಕ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳ
ಓದಿದವನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಯ ಭಕುತಿಗಧಿಕ
ವಾದ ಇನ್ನೊಂದೇನನುಸುವೆನು ನಾ ಮುನ್ನ ಸಂ-
ಪಾದಿಸುವ ಭಕುತಿ ಇನ್ನೆಂತಿಹುದೋ ದೇವ

೨

ಹುಟ್ಟಿದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಇಂದು ಪರಿಯಂತರವು
ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಪರರ ಸೇವೆಯಿಂದಿರುತಿಹೆನು
ಇಷ್ಟಲ್ಲದಿನ್ನೆನಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಇನ್ನೆಂತಹುದೀ
ಕಷ್ಟ ಶರೀರದೊಳು ತೊಳಲಲಾರೆನು ಹರಿಯೆ

೩

ನರಜನ್ಮವೆಂಬ ಪಾತಕದ ಪಂಜರದೊಳಗೆ
ಸ್ಥಿರವೆಂಬೊ ಅಹಂಕೃತಿ ಜೀವನವ ನಿರ್ಮಿಸಿ
ಎರವಿನ ಮಾತಾಪಿತರನುಜರೆಂಬ
ಉರಿಕಾವು ಕ್ಷಯವೆಂಬ ಸರಿಗಳನು ವಂದಿಸುವೆನು

೪

ಇನಿತುಪರಿಯಲಿ ನಾನು ಹಲುಬಿದೊಡೆ
ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೊಡೆ ಬಹು ಅಪಕೀರ್ತಿಯು
ನಿನ್ನ ದಾಸಗೊಲಿದು ಸಲಿಸಯ್ಯ ಮನದಿಷ್ಟು
ಕನಕಾದ್ರಿಯೊಳು ನೆಲಸಿದಾದಿಕೇಶವರಾಯ

೫

ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಹೊಂದಿ ಕಂಸಾರಿಯ ಕೃಪೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಭಕ್ತನ ಕೋರಿಕೆ ಈ
ಕೀರ್ತನೆಯ ಮೂಲ ಧಾತು. ಬಹುಶಃ ಕನಕದಾಸರು ಅಧಿಕಾರದ ಗದ್ದುಗೆಯಿಂದ ಇಳಿದು
ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಹಾಡೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೪೪.

ಎಂಥ ಕೀರುತಿ ಪೊತ್ತುವೆರಡು ಪಾದ - ಶ್ರೀ-
ಕಾಂತ ಬಾಡದ ರಂಗ ಕರುಣಿ ದೇವೋತ್ತಂಗ

ಪ

ಕುಬ್ಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಕುಂಭಿನಿ ಈರಡಿ ಮಾಡಿ
ಹೆಜ್ಜೆಯೊಳಡಗಿಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾದ
ಅರ್ಜುನನ ಶಿರವ ಕಾಯಲು ಬಾಣದಿಂದ ರಥವ
ಗುಜ್ಜೆಯಲೂರಿ ನೆಲಕೊತ್ತಿದ ಪಾದ

೧

ಶಾಪದಿ ಬಹುಕಾಲ ಅಹಲೈಯು ಶಿಲೆಯಾಗೆ
ಆ ಪ್ರಾಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅಧಿಕ ಪಾದ
ಗೋಪಿ ಕಟ್ಟಿದ ಒರಳ ಗೊಲ್ಲಗೇರಿಗಳೆಯುತ
ಆ ಫಣಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲಾಡಿದ ಪಾದ

೨

ಕುರುರಾಯನೇಳದೆಯೆ ಕುಳಿತ ಸಿಂಹಾಸನದಿ
ಉರುಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಂತ ಉನ್ನತ ಪಾದ
ಮರಕತ ನಗರಿಯ ಬಾಡ ಬಂಕಾಪುರ
ದರಸು ಸಿರಿಯಾದಿಕೇಶವನ ಶ್ರೀಪಾದ

೩

ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪಾದ ಮಹಿಮೆಯ ಗುಣಗಾನ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

ಮರಕತನಗರಿ :ಮರಕತ ಎಂದರೆ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ರತ್ನ. ಬಹುಶಃ ಬಾಡಬಂಕಾ ಪುರದ
ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಭತ್ತ, ಅಡಿಕೆ, ಬಾಳೆ, ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳ ಹಸಿರು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕನಕದಾಸರು
ಮರಕತನಗರಿ ಎಂದು ಬಾಡಬಂಕಾಪುರ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಬಹುದು.

೪೫

ಎಂಥ ಟವಳಿಗಾರನಮ್ಮ

ಪ

ನಂದ ಗೋಪ್ಯಮ್ಮ ಕೇಳೆ - ನಿನ್ನ ಮಗ
ಎಂಥ ಟವಳಿಗಾರನಮ್ಮ

ಅ

ಹಣವ ಕೊಟ್ಟೇನೆಂದು
ಗುಣದಿಂದ ಎನ್ನ ತಂದ
ಹಣವ ಕೇಳಿದರಲ್ಲಿ - ಹಣವೆ ?
ತಡೆಯಲಾರದ ತಲ್ಲಣವೆ ?
ಕುದುರೆ ಮೇಲಿನ ಪಲ್ಲಣವೆ ?
ಇಲ್ಲ, ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟ ಬೊಕ್ಕಣವೆ ? - ಹೋಗೆನುತಾನೆ

೧

ಕೊಪ್ಪಾನೆ ಕೊಟ್ಟೇನೆಂದು
ಒಪ್ಪಿಸಿ ಎನ್ನ ತಂದ
ಕೊಪ್ಪಾನ ಕೇಳಿದರಲ್ಲಿ - ಕೊಪ್ಪ ?
ಊರಮುಂದಿನ ತಿಪ್ಪ ?
ಕೇರಿಯೊಳಗಿನ ಕೆಪ್ಪ ?
ಕೆರೆಯೊಳಗಿನ ಹುಳಿಸೊಪ್ಪ ? - ಹೋಗೆನುತಾನೆ ೨

ಬಳೆಯ ಕೊಟ್ಟೇನೆಂದು
ಬಲು ಮಾತಿನಲಿ ತಂದ
ಬಳೆಯ ಕೇಳಿದರಲ್ಲಿ - ಬಳೆಯ ?
ಊರ ಮುಂದಿನ ಗಳೆಯ ?
ಗದ್ದೆಯೊಳಗಿನ ಕಳೆಯ ?
ಕೈಕಾಲ ಹಿಡಿದು ಸಳೆಯ ? - ಹೋಗೆನುತಾನೆ ೩

ವಾಲೆಯ ಕೊಟ್ಟೇನೆಂದು
ಒಲವಿನಿಂದ ತಂದ
ವಾಲೆಯ ಕೇಳಿದರಲ್ಲಿ - ವಾಲೆ ?
ಕನ್ನಡಿಯ ಕಪೋಲೆ ?
ಹೇಳು ಸುವ್ವಿ ಸುವ್ವಾಲೆ ?
ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಸಂಕೋಲೆ ? - ಹೋಗೆನುತಾನೆ ೪

ಕಡಗವ ಕೊಟ್ಟೇನೆಂದು
ಸಡಗರದಿಂದ ತಂದ
ಕಡಗ ಕೇಳಿದರಲ್ಲಿ - ಕಡಗ ?
ಅಂಬರದ ಗುಡುಗ ?
ಮುಂಗೈ ಮೇಲಿನ ಗಿಡುಗ ?
ಎತ್ತಿನ ಮ್ಯಾಲಿನ ಧಡಗ ? - ಹೋಗೆನುತಾನೆ ೫

ಬುಗುಡಿಯ ಕೊಟ್ಟೇನೆಂದು
ರಗಡು ಕಿವಿಹಿಂಡಿ ತಂದ
ಬುಗುಡಿ ಕೇಳಿದರಲ್ಲಿ - ಬುಗುಡಿ ?
ಪಾಂಡವರಾಡಿದ ಪಗಡಿ ?
ಮೂಗಿಂದ ಸುರಿವ ನೆಗಡಿ ?
ಛಿ ! ನೀನೆಂಥ ಧಗಡಿ ? - ಹೋಗೆನುತಾನೆ ೬

ಆದಿಕೇಶವನ ಮೇಲೆ
ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಕರೆತಂದ
ಆಣೆ ಎಲ್ಲಹುದೆಂದು ತೋರ್ದ

ಆನಂದದಿಂದಲಿ ಬೆರೆದ

ಬೀದಿಗೆ ಬಂದು ಕರೆದ

ಹೀಗೆ ಧರೆಯೊಳು ಮೆರೆದ - ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಯ ೭

ಜಾನಪದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋದ ಕನಕದಾಸರು ಕೃಷ್ಣನ ತುಂಟತನವನ್ನು ಜಾನಪದ ಸತ್ತ್ವಸಮನ್ವಿತವಾದ ಧಾಟಿ ಧೋರಣೆಯಿಂದಲೇ ಕೀಟಲೆ ಮಾಡಿ ಗೋಳು ಹುಯ್ದುಕೊಂಡು ಸತಾಯಿಸುವ ಕಾದಲರ ತಂತ್ರದಿಂದಲೇ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಖಾರವಿಲ್ಲದ ಸಪ್ಪೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಲವಲವಿಕೆಯ, ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಬಾಗುಬಳುಕುಳ್ಳ ಚೇಗು ಚೆಲುವುಳ್ಳ ರಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಮಾಸಾಳನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಅಥವಾ ಮೂಲೆಗುಂಪು ಮಾಡುವುದು ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧ.

೪೬.

ಎಂದಿದ್ದರೀ ಕೊಂಪೆ ಎನಗೆ

ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ

ಪ

ಮುಂದರಿತು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭಜಿಸುವುದು

ಲೇಸು

ಅ

ಎಲುವುಗಳು ತೊಲೆಜಂತೆ ನರಗಳವು ಬಿಗಿದಂತೆ

ಬಲಿದ ಚರ್ಮವು ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯಂತೆ

ಗಳಗಳನೆ ನುಡಿದ ನಾಲಗೆ ಗಂಟೆಯುಲಿಯಂತೆ

ಕೆಲಕಾಲಕೀ ಕೊಂಪೆ

ಕಡೆಗಾಹುದಂತೆ

೧

ಕಂಡಿಗಳು ಒಂಬತ್ತು ಕಳಬಂಟರೈವರು

ಅಂಡಲೆವುದೊತ್ತಿನಲಿ ಷಡುವರ್ಗವು

ಮಂಡಲಕೆ ಹೊಸಪರಿಯ ಮನ್ಮಥನ ತಾಣ್ಯವಿದು

ಮಂಡೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅರಿಯದೀ

ಕೊಂಪೆ

೨

ಕೊಂಪೆಯಲಿ ಶೃಂಗಾರ ಕೊಂಡಾಡಲಳವಲ್ಲ

ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಯಿತು

ಇಂಪಿನಲಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನನ್ನು

ಸೊಂಪಿನಲಿ ನೆನೆನೆನೆದು ಸುಖಿಯಾಗು ಮನುಜಾ

೩

‘ಕೊಂಪೆಯ’ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ದೇಹ ರಚನೆಯನ್ನೂ ಅದರ ನಶ್ವರತೆಯನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸು ತ್ತಲೇ

ಆದಿಕೇಶವನ 'ಹಂಪೆಯೇ' ವಾಸಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ದಾಸರು ಭಾವಿಸಿದಂತಿದೆ.

೪೭. ಎನ್ನ ಕಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಹನುಮ

ಪ

ಚೆನ್ನಾಗೈದಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದೇವರು

ಅ

ತುಪ್ಪ ಪಂಚಾಮೃತವಂದು ಅಡವಿಗಡ್ಡೆಗಳಿಂದು
ಕರ್ಪೂರ ವೀಳ್ಯವಂದು ಕುರುಕು ಇಂದು
ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮಂಚವಂದು ಹುಲ್ಲು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದು
ಶ್ರೀಪತಿ ರಾಘವ ಕ್ಷೇಮದಲೈದಾರೆ

೧

ನವ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಅಂದು ನಾರಸೀರೆಗಳಿಂದು
ಹೂವಿನ ಗಂಟು ಅಂದು ಜಡೆಗಳಿಂದು
ಜವ್ವಾಜಿ ಕತ್ತುರಿಯಂದು ಭಸಿತ ಧೂಳಿಂದು
ಶ್ರೀವರ ರಾಘವ ಕ್ಷೇಮದಲೈದಾರೆ

೨

ಕನಕ ರಥಗಳಂದು ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಿಂದು
ಘನ ಛತ್ರ ಚಾಮರವಂದು ಬಿಸಿಲು ಇಂದು
ಸನಕಾದಿಗಳೋಲೈಪ ಆದಿಕೇಶವ ನಮ್ಮ
ಹನುಮೇಶ ರಾಘವ ಕ್ಷೇಮದಲೈದಾರೆ

೩

ಸೀತೆ ಹನುಮಂತರ ಮಧ್ಯೆ ಜರುಗಿದ ಸಂವಾದ ರೂಪದ ಕೀರ್ತನೆಯಿದು. ಪರದೇಸಿಯಾಗಿ
ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ನೇರವಾಗಿ ಗಂಡನ
ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ನಾಚಿಕೆಯಾಗಿ - ಅದು ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಲಕ್ಷ್ಮಣವೆಂಬುದನ್ನು
ಅನುಕ್ತವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿ - ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದೇವರು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ -
ಮೂಗನ್ನು ಪಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿದರೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿ.
ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದ ಹನುಮಂತ - ಸುವ್ವಿ ಎನ್ನುವಾಗಲೇ ರಾಗ ಯಾವುದೆಂದು ಅರ್ಥ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು - ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಗ್ಗೆ ಚಕಾರವೆತ್ತದೆ ರಾಮನ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಇಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪೂರ್ವಾಪರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೇ ಕನಕನ ಪೂರ್ವಾಪರ
ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯೂ ಸಂಲಗ್ನಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಮನಸ್ಸಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ
ಎಳೆಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ, ಚಾತುರ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ದಾಖಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕವಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅಗಾಧ ಪ್ರತಿಭಾ ಶಕ್ತಿ
ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರು ಅದನ್ನಿಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಾಗಿ 'ಎನ್ನ
ಕಂದ', 'ಹಳ್ಳಿಯ ಹನುಮ' ಎಂಬ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಮುಖ ದೃಷ್ಟಿ ಮನನೀಯ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಹನುಮ :ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹನುಮಂತ (ದೊಡ್ಡವರು - ಚಿಕ್ಕವರು, ಶ್ರೀಮಂತರು -
ನಿರ್ಗತಿಕರು ಎಂಬ ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಹೇಗೆ ಸದ್ವಿಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಸರ್ವಸಮಾನ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗೆ ಗುದ್ದಲಿ ಪೂಜೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಬೇಕು.)

ಸನಕಾದಿಗಳು :ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನತ್ಕುಜಾತ, ಸನತ್‌ಕುಮಾರ (ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸ ಪುತ್ರರು)

೪೮.

ಎನ್ನ ನುಡಿ ಪುಸಿಯಲ್ಲ ಈ ಜಗದೊಳು ಪ

ಅರವಿಂದವಿಲ್ಲದಿಹ ಕೊಳವು ತಾ ಕಂಗಳವು
ಹರಿಣಾಂಕನಿಲ್ಲದಿಹ ಇರುಳು ಮರುಳು
ಸ್ವರಭೇದವಿಲ್ಲದಿಹ ಸಂಗೀತವಿಂಗೀತ
ಸರಸವಿಲ್ಲದಿಹ ಸತಿಯ ಭೋಗ ತನುರೋಗ ೧

ಪಂಥ ಪಾಡುಗಳನರಿಯದ ಬಂಟನವ ತುಂಟ
ಅಂತರವರಿಯದಾ ವೇಶಿ ಹೇಸಿ
ದಂತಿಯಿಲ್ಲದ ಅರಸು ಮುರಿದ ಕಾಲಿನ ಗೊರಸು
ಅಂತಸ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಧಾನಿ ಮದ್ಯಪಾನಿ ೨

ಮಾಗಿಯಲಿ ಸತಿಯನಗಲಿದ ಕಾಂತನವ ಭ್ರಾಂತ
ಪೂಗಣೆಯ ಗೆಲಿಯದಿಹ ನರ ಗೋಖುರ
ಭೋಗಿಸದೆ ಇಹಪರಕೆ ಗಳಿಸಿದರ್ಥ ಅಪಾರ್ಥ
ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ಭಕ್ತ ಮುಕ್ತ ೩

ಅನುಭವ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಕರಿಮಣಿಗಳಂತೆ ಪೋಣಿಸಿರುವ ಕೀರ್ತನೆಯಿದು. 'ಸ್ವರಭೇದ ವಿಲ್ಲದಿಹ ಸಂಗೀತವಿಂಗೀತ' ಎಂಬುದು ಕನಕದಾಸರು ಸಂಗೀತಜ್ಞರು ಎಂಬುದನ್ನೂ 'ಅಂತಸ್ಥವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಧಾನಿ ಮದ್ಯಪಾನಿ' ಎಂಬುದು ಕನಕದಾಸರು ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ವಿ ತನದ ಪರಿಣತರು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

೪೯.

ಎಲ್ಲಾರು ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣುಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಪ

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಚಾಂಗವ ಓದಿಕೊಂಡು ಅನ್ಯರಿಗೆ
ಬೋಧನೆಯ ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣುಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೧

ಚಂಡಭಟರಾಗಿ ನಡೆದು ಕತ್ತಿ ಥಾಲು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು
ಖಂಡ ತುಂಡ ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೨

ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟನ್ನೂಡಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ
ಭಂಗ ಬಿದ್ದು ಗಳಿಸುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೩

ಕುಂಟೆ ತುದಿಗೆ ಕೊರಡು ಹಾಕಿ ಹೆಂಟೆ ಮಣ್ಣು ಸಮನು ಮಾಡಿ
ರೆಂಟೆ ಹೊಡೆದು ಬೆಳೆಸುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೪

ಬೆಲ್ಲದಂತೆ ಮಾತಾನಾಡಿ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಿ
ಸುಳ್ಳು ಬೊಗಳಿ ತಿಂಬುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೫

ಕೊಟ್ಟಣವನು ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು
ಕಷ್ಟ ಮಾಡಿ ಉಣ್ಣುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೬

ತಾಳ ದಂಡಿಗೆ ಶ್ರುತಿ ಮೇಳ ತಂಬೂರಿಯ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು
ಸೂಳೆಯಂತೆ ಕುಣಿಯುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೭

ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಜಂಗಮ ಜೋಗಿ ಜಟ್ಟಿ ಮೊಂಡ ಬೈರಾಗಿ
ನಾನಾ ವೇಷಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೮

ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕಲ್ಲು ದೊಣ್ಣೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು
ಕಳ್ಳತನವ ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೯

ಅಂದಣ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಏರಿ ಮಂದಿ ಮಾರ್ಬಲ ಕೂಡಿ
ಚಂದದಿಂದ ಮೆರೆಯುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ ೧೦

ಉನ್ನತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನಾ ಧ್ಯಾನವನ್ನು
ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಆನಂದಕಾಗಿ ೧೧

ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಸಮಸ್ಯಾ ನಿವಾರಣೆಯೇ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಿಗಳ ಪರಮ ಧ್ಯೇಯ
ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮಭಾವದಿಂದ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞರಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಕನಕದಾಸರು

ಆ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೆ (ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳ ಒಳಗಿರುವ ಬೀಜ, ವಾಟೆ ; ದೇಹದ
ಒಳಗಿರುವ ಆತ್ಮ ಎಂಬುದು ಗೃಹೀತಾರ್ಥ)ಯನ್ನೂ ಮರೆಯಬೇಡಿ ಎಂದು

ಕಿವಿ ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಯದು ಲೌಕಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾದರೆ ಕೊಟ್ಟೆಯದು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ
ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಐಹಿಕ ಜೀವನ ಕಟ್ಟು ಹರಿದ
ಪಂಜಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಜೀವನ ನಿಲುವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಹೊಟ್ಟೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯ
ಮೇಲೆ ನಿಗವಿರುವಂತೆ ಕೊಟ್ಟೆಯ (ಆತ್ಮದ) ಸಮಸ್ಯೆಯ ಮೇಲೂ ನಿಗವಿರಲಿ, ಅದನ್ನು
ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಸಂತೋಷ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಅಧಿಕ ಎನ್ನುವತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ - ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯು
ತಿರುವಿನ ಮೂಲಕ.

೫೦.

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ರಾಮ - ಇದ ಪ

ಬಲ್ಲ ಜಾಣರ ದೇಹದೊಳಗೆ ನೋಡಣ್ಣ ಅ

ಕಣ್ಣೇ ಕಾಮನ ಬೀಜ - ಈ
ಕಣ್ಣಿಂದಲೇ ನೋಡು ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ
ಕಣ್ಣಿನ ಮೂರುತಿ ಬಿಗಿದು - ಒಳ
ಗಣ್ಣಿಂದಲೇ ದೇವರ ನೋಡಣ್ಣ ೧

ಮೂಗೇ ಶ್ವಾಸ ನಿಶ್ವಾಸ - ಈ
ಮೂಗಿಂದಲೇ ಕಾಣೋ ಯೋಗ ಸಂನ್ಯಾಸ
ಮೂಗನಾದರೆ ವಿಶೇಷ - ಒಳ
ಮೂಗಲಿ ನೋಡಣ್ಣ ಲೀಲಾವಿಲಾಸ ೨

ಕಿವಿಯೇ ಕರ್ಮಕೆ ದ್ವಾರ - ಈ
ಕಿವಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳೋ ಮೋಕ್ಷದ ಸಾರ
ಕಿವಿಯೇ ಕರ್ಮ ಕುಠಾರ - ಒಳ
ಗಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೋ ನಾದದ ಬೇರ ೩

ಬೊಮ್ಮ ಮಾಡಿದ ತನುಬಿಟ್ಟು - ವಿಶ್ವ
ಕರ್ಮನು ಮಾಡಿದ ಬೊಂಬೆಯನಿಟ್ಟು
ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಗುಗಳಿಟ್ಟು - ಅದ
ನಂಬುವನೆಂಬೋನು ಹೋಹ ಕಂಗೆಟ್ಟು ೪

ರೂಢಿಯೊಳಗೆ ಶುದ್ಧ ಮೂಢ - ಈ
ಕಾಡುಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಂಬಬೇಡ
ನಾಡಾಡಿ ದೈವಗಳನೆಲ್ಲ - ನಮ್ಮ
ಬಡದಾದಿ ಕೇಶವನೊಬ್ಬನೆ ಬಲ್ಲ ೫

ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಕೂಡ
ಎಂಬ ಸತ್ಯ ಒಳಗಣ್ಣಿದ್ದವರಿಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮೂಗುಗಳ
ವ್ಯಾಪಾರದೊಂದಿಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ ; ಯೌಗಿಕ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೈವಿಕ ನೆಲೆ
ಕಾಣಬಹುದು ಎನ್ನುವತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ.

೫೧

ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ಮುಂದೆತ್ತ ಪಯಣ
ಇಲ್ಲಿ ನಿನಗೆಷ್ಟು ದಿನವಾಲಸ್ಯ ಮರುಳೆ

ಪ

ಮಾತೆಯುದರದೊಳು ನವಮಾಸ ಮಲಮೂತ್ರದೊಳು
ಯಾತನೆಯ ಯೋನಿ ಮುಖ ಮಾರ್ಗವಿಡಿದು
ಭೂತಳಕೆ ಬಂದ ಹದನೇನ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡೆ
ಜಾತಿ ಯಾವುದು ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ಮರುಳೆ

೧

ಮುಂದಾವ ಪಥವ ಸೇರುವೆ ಮರುಳೆ, ಸಾಕಿನ್ನು
ಹಿಂದೆ ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತಾಪ್ತರುಂಟೆ
ಒಂದುಗೂಡಿದ ಪತ್ನಿ ಸುತರೆಲ್ಲ ವರ್ಜಿಪರು
ನಿಂದು ಮಾತಾಡು ಬರಿದೆ ಬಳಲಿದೆ ಮರುಳೆ

೨

ಬರವಿದೇತಕೆ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡು
ಇರುವ ಮಂದಿರವಾವುದದನೆನಗೆ ಪೇಳೊ
ಧರೆಯೊಳಗೆ ವರಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ನಿರಿ ಚರಣಕಮಲವನು ನೆರೆನಂಬಿ ಸುಖಿಸೊ

೩

ಬಂದದ್ದು ಎಲ್ಲಿಂದ, ಹೋಗುವುದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮಚಿಂತನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬರಿದೆ ಜೀವಿಸುವ
ಅನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರದತ್ತ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಾಗದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ.

೫೨.

ಎಲ್ಲಿರುವನೋ ರಂಗ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬೇಡ

ಪ

ಎಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಕರೆಯೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದೊದಗುವನು

ಅ

ತರಳ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಹರಿ ವಿಶ್ವಮಯನೆಂದು
ಬರೆದೋದಲವನ ಪಿತ ಕೋಪದಿಂದ
ಸ್ಥಿರವಾದಡೀ ಕಂಬದಲಿ ತೋರು ತೋರೆನಲು
ಭರದಿಂದ ಬರಲದಕೆ ವೈಕುಂಠ ನೆರೆಮನೆಯೇ

೧

ಪಾಪ ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿದಜಮಿಳನ ಯಮಭಟರು
ಕೋಪದಿಂದೆಳೆಯುತಿರೆ ಭೀತಿಯಿಂದ
ತಾ ಪುತ್ರನನು ಕರೆಯೆ ಕೇಳಿ ರಕ್ಷಿಸೆ ಶ್ವೇತ
ದ್ವೀಪವೀ ಧರೆಗೆ ಸನಿಹದಲ್ಲಿಹುದೆ

೨

ಕರಿರಾಜನನು ನೆಗಳು ನುಂಗುತಿರೆ ಭಯದಿಂದ
ಮೊರೆಯಿಡಲು ಕೇಳಿ ತ್ವರಿತದಲಿ ಬಂದು
ಕರುಣದಲಿ ಬಂಧನವ ಪರಿಹರಿಸೆ ಗಜರಾಜ
ನಿರುವ ಸರಸಿಯು ಅನಂತಾಸನಕೆ ಮುಮ್ಮನೆಯೆ ೩

ಕುರುಪತಿಯು ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೀರೆಯನು ಸೆಳೆಯುತಿರೆ
ತರುಣಿ ಹಾ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದೊದರೆ ಕೇಳ್ದು
ಭರದಿಂದ ಅಕ್ಷಯಾಂಬರವೀಯೆ ಹಸ್ತಿನಾ
ಪುರಿಗೆ ದ್ವಾರಾವತಿಯು ಕೂಗಲತೆಯೆ ೪

ಅಣು ಮಹತ್ತಿನೊಳ್ಳೆಲ್ಲ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಮಯ
ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾಮಹಿಮನೆನಿಪ
ಘನ ಕೃಪಾನಿಧಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನು
ನೆನೆದವರ ಮನದೊಳಿಹನೆಂಬ ಬಿರುದುಂಟಾಗಿ ೫

ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಭಕ್ತರಾಧೀನ ಎಂಬ
ದೃಢ ನಂಬಿಕೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ. ಅದರ ಕಂಡರಣೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು
ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡಿವೆ.

೫೩.

ಎಷ್ಟು ಪೊಗಳಲಿ ನಾನು ಎನ್ನೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮ ವಿ-
ಶಿಷ್ಟ ಮಹಿಮೆಗಳನು ಸುಜನರಿಗೆ ಬಂದ
ಕಷ್ಟವಳಿಯಲೈ ನೀ ಸುರಕಾಮಧೇನು ಪ

ವಿಷ್ಟವೆ ಪರಮದೈವವೆಂದು ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೊಂದೆ
ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಪಾಲಿಪ ಶ್ರೀರಾಮರ
ಇಷ್ಟ ಭಕ್ತರೊಳು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೆನಿಸಿದೆ ಅ

ತಾಯಿಯಪ್ಪಣೆಗೊಂಡು ಸೇವೆಗೆ ರಘುಪತಿ
ರಾಯನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ತನ್ನಾತ್ಮ ಸುಖ
ಬಯಸೆನೆಂದು ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ನುಡಿದು
ಕಾಯಬೇಕು ಸುಗ್ರೀವನನೆನುತಲಿ
ತೋಯಜಾಕ್ಷಗೆ ಪೇಳಿ ವಾಲಿಯನು
ಪಾಯದಿಂದಲಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ರವಿಜಗೆ ಸ-
ಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ
ವಾಯುತನಯ ೧

ಕಡಲ ಬೇಗನೆ ಹಾರಿ ಶ್ರೀರಾಮರ
ಮಡದಿಗುಂಗುರವ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದನುಜರ
ಹೊಡೆದು ಬಲು ಹಂತಕಾರಿ ಮಾಡಿದೆ ಶೌರಿ
ಒಡೆಯಗೆ ವಾರ್ತೆಯ ಪೇಳಿ ಶೀಘ್ರದಿ
ನಡೆಸಿ ಸೈನ್ಯವ ದಶಮುಖನ ಶಿರವ
ನೊಡಿಸಿದಾಕ್ಷಣ ಲೋಕಮಾತೆಯ
ನೊಡಗೂಡಿಸಿದೆ ಶ್ರೀವಾಸುದೇವರಿಗೆ
೨

ಮೂರು ರೂಪವ ತಾಳಿ ಮಹಾಯೋಗ್ಯರುಗಳಿಗೆ
ಸಾರ ತತ್ತ್ವವ ಪೇಳೆ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕ ಮನುಜರ
ಘೋರ ದುರಿತವ ಸೀಳೆ ಧೀರ ತನು ಧುರದುಂಡಿ
ಹನುಮಯ್ಯರಿಂ ಸೇವಿಸಿದ ನಿಮ್ಮಂಘ್ರಿ ಕಮಲವ
ದೂರ ಮಾಡದೆ ಎನ್ನ ಸಲಹಯ್ಯ
ಕರುಣಾವಾರಿಧಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ಮುತ್ತತ್ತಿ ದೊರೆಯೆ ೩

ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂದರ್ಶನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತತ್ತಿಯ ಅಂಜನೇಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಕೀರ್ತನೆಯಿದು.

೫೪.

ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯೊ ಮನಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯೊ ಪ
ಇಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಕಷ್ಟ ಸಂಸಾರ ಹೊರುವುದು
ಅಹಸಿವು ತೃಷೆಯು ಶೋಕ ಮೋಹ ಅಸುವಗೊಂಬ ಜನನ ಮರಣ

ವಿಷ ಸಮಾನವಾದ ಬಹಳ ವ್ಯಸನ ಮೆರವಣಿ

ಮುಸುಕಿ ಕವಿವ ವ್ಯಾಘ್ರದಂತೆ ಅಡಗಿ ಮುಪ್ಪುಗೊಂಬ ರೋಗ

ವಿಷಯದೊಳಗೆ ಕ್ಲೇಶಪಟ್ಟು ವಿಷಯದಿಚ್ಛೆ ಬಿಡದ ಮನಕೆ ೧

ನೀರಗುಳ್ಳೆ ಎನಿಪ ಕಣ್ಣ ನೀರಜಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ಮತ್ತೆ

ಸೋರುವ ಜಘನ ಕರಿಯ ಕುಂಭ ಸುರಿವ ಶ್ಲೇಷ್ಮದ

ಮೋರೆ ಚಂದ್ರಬಿಂಬ, ಮಾಂಸವಿಕಾರವಾದ ಕುಚವ ಕನಕಕಲಶ

ಸಾರವೆಂದು ನರಕರೂಪಿನ ನಾರಿಯರಿಗೆ ಭ್ರಮಿಸಿ ಬಾಳ್ವುದು ೨

ಅಸ್ಥಿ ಚರ್ಮ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ವಿಸ್ತರವಾದ ಹೇಯ ಮಧ್ಯಮೆ

ವಸ್ತು ಏರುತಿಳಿಯುತುದಯ ಅಸ್ತಮಾನದಿ

ರಕ್ತ ಕುಸುಮ ಗಂಧಮಾಲೆ ಕಸ್ತೂರಿಯನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು

ವಸ್ತ್ರ ಒಡವೆ ಇಟ್ಟು ಬಹಳ ಶಿಸ್ತು ನರಕಿಯೆನಿಸಿ ಮೆರೆವುದು

೩

ಬೇಯದಿರುವ ಹಸಿಯ ಬಿಂದಿಗೆ ತೋಯ ಹಿಂಗುವಂತೆ ಸಾಕ್ಷಿ

ಆಯುಷ್ಯವನರಿಯದಿರುವ ಕಾಯ ಸೌಖ್ಯದಿ

ಆಯಾಸಪಟ್ಟು ಗಳಿಸಿದರ್ಥ ಹೇಯವೆನದೆ ಭೋಗಿಸುತ್ತ

ಬಾಯ ಸವಿಯನುಂಡು ಕಡೆಗೆ ನಾಯ ಸಾವು ಸಾಯೋ ಬಾಳಿಗೆ

೪

ಮನ್ನಿಸಿ ಗುರುಹಿರಿಯರುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ಕಿವುಡುಗೆಟ್ಟು

ಜೊನ್ನೆಯ ತುಪ್ಪ ಅನ್ನ ಒಲ್ಲದೆ ಎಲುವು ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿಂಬ

ಕುನ್ನಿಯಾದೆನಯ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ನಿನ್ನ ಮಾಯದೊಳು ಸಿಲ್ಕಿದ

ಎನ್ನನುದ್ಧರಿಸೊ ಸುಪ್ರಸನ್ನ ಆದಿಕೇಶವ

೫

ಬಿಡಬೇಕೆಂದರೂ ಬಿಡಲಾಗದ, ಐಹಿಕ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ನರಳುವ ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತಾ ಆತ್ಮತೋಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆ

೫೫.

ಎಷ್ಟು ಮರುಗಿದರು ನಿನ್ನ ಹಣೆಯ ಬರೆಹ

ಅಷ್ಟಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಸ್ತುತಿ ವಚನದ ಫಲ ಕಂದ

ಪ

ಅಂಬರದೊಳಾಡುವ ಪಕ್ಷಿ ತನ್ನ ವಶವಹುದೇ

ಉಂಬುವರ ಕರುಬಿದಡೆ ಉದರ ತುಂಬುವುದೇ

ಕಂಬಳಿಯ ಕೊಡಲು ಕನಕಾಂಬರ ತನಗಹುದೆ

ಹಂಬಲಿಸಿ ಹಲವ ಹಲುಬಿದಡೆ ಸಿರಿ ಬಹುದೆ

೧

ಇಲ್ಲದುದ ಬಯಸಿ ಬೇಡಿದೊಡೆ ಭಂಗಬಹುದೊ

ಬಲ್ಲೆನೆಂದೊಡೆ ಮಣಿಸದೆ ಬಿಡಳು ವಿಧಿಯು

ಬಲ್ಲಿದನು ಬಡವನಿವನೆಂದು ನೋಡರು ಸಿರಿ

ವಲ್ಲಭನ ಮಗಳ ಮೀರುವರಾರು ಕಡೆಗೆ

೨

ಸಿರಿಗೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ಬಡತನಕೆ ಬೆಂಡಾಗದಿರು

ಸೇರಿದ ನೆಲೆಯಲಾ ಸುಖ ಸಾವ ಕಾಲದಲಿ

ಶರಣ ಜನಾಶ್ರಿತ ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ

ಚರಣ ಕಮಲವ ಭಜಿಸಿ ಸುಖಿಯಾಗು ಮನವೆ

೩

ವಿಧಿಯನ್ನು ಮೀರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಆಶಯ.

೫೬.

ಎಳ್ಳು ಕಾಳಿನಷ್ಟು ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನೊಳಗಿಲ್ಲ

ಪ

ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಕಳ್ಳನಂತೆ - ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಯಂದದಿ ಡಂಭ

ಅ

ಗಾಣದೆತ್ತಿನಂತೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಮಾಡಿ

ಕಾಣದೆ ತಿರುಗುವೆನರಡು ಕಣ್ಣಿದ್ದು ನಾನು

ಮಾಣಿಕ್ಯದ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಧಕರ್ಯವರು ಕೂಡಿ

ಆಣಿಮುತ್ತ ಹಿಡಿದು ಹಿಡಿದು ಬಿಡುವ ಭ್ರಮಿತನಯ್ಯ

೧

ಗುಂಡು ಮುಳುಗನ ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಕಂಡ ಕಂಡ ನೀರ ಮುಳುಗಿ

ಮಂಡೆ ಶೂಲೆ ಬಾಹೋದಲ್ಲದೆ ಗತಿಯ ಕಾಣೆನೊ

ಮಂಡೂಕನಂದದಲಿ ನೀರ ತಡಿಯಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು

ಮುಂಡೆ ಮುಸುಕನಿಕ್ಕಿ ಮೂಗು ಹಿಡಿದು ಬಿಡುವ ಭ್ರಮಿತನಯ್ಯಾ ೨

ಇಕ್ಕುಳದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣದಂತೆ

ಸಿಕ್ಕಿ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಬೆ ಗತಿಯ ಕಾಣದೆ

ಹೊಕ್ಕುಳ ಹೂವಿನ ಬಾಡದಾದಿಕೇಶವನ ಮೊರೆ

ಹೊಕ್ಕೇನಿಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾಯೋ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನೆ

೩

ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ ರಹಿತವಾದ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಆಚಾರವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಕನಕದಾಸರು ಬೇಸತ್ತು

ಡಂಬಾಚಾರರಹಿತವಾದ ಸಮರ್ಪಣಾರೂಪದ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯತ್ತ ಮುಖ

ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಗಾಣದೆತ್ತು, ಗುಂಡುಮುಳುಗನ ಹಕ್ಕಿ, ಮಂಡೂಕಗಳ

ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಶುಷ್ಕ ಆಚಾರಗಳು ಹೇಗೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ಎಂಬುದನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಗ್ರಾಹ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

೫೭.

ಏಕೆ ದಯವಿನಿತಿಲ್ಲ ಲೋಕಪಾವನ ಮೂರ್ತಿ
ಪ

ಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಪಾದ ನಂಬಿದ ದಾಸನ ಮೇಲೆ

ಅ

ಎಡರಿಗಾಗುವರಿಲ್ಲ ಕಡನ ನಂಬುವರಿಲ್ಲ
ಬಡವನೆಂದು ವಸ್ತ್ರವ ಕೊಡುವರಿಲ್ಲ
ದೃಢದೊಳಿದ್ದರು ಬವಣೆ ಬಂದೊಡನೆ ಕಾಡುವುವು
ಒಡೆಯ ಕಂಡೂ
ಕಾಣದಿರುವುದುಚಿತವಲ್ಲ

೧

ಮೊರೆಯ ಕೇಳುವರಿಲ್ಲ ಸಿರಿವಂತ ನಾನಲ್ಲ
ಪರಮಾತ್ಮ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ನಾನರಿತಿಲ್ಲ
ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿರಲು ಸಜ್ಜನರ ಗೆಳೆತನವಿಲ್ಲ
ಪರಮಹಂಸನೆ ಹರಿಸೊ ಇಂಥ ಕೊರತೆಗಳೆಲ್ಲ

೨

ನೀಲವರ್ಣದ ಲೋಲ ಕಾಲನವರಿಗೆ ಶೂಲ
ಬಾಲ್ಯದಿ ಯಶೋದೆಯ ಹಾಲ ಸವಿದ ಗೋಪಾಲ
ನಾಲಗೆಗೆ ನಿನ್ನ ವಿಶಾಲ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಿಯನಿತ್ತು
ಪಾಲಿಸೋ ಶ್ರೀ
ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನೆ

೩

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಾಯ್ತೆರೆದು ಓಡಿ ಬಂದ ಭಕ್ತ-ಕರುವಿಗೆ ದೈವ ಗೋವಿನ
ಕೃಪೆಯ ಕೆಚ್ಚಲು ತೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ (ಸೊರ ಬಿಡದಿದ್ದಾಗ) ಭಕ್ತ-ಕರು ಅರಚತ್ತಾ ಆಲ್ವರಿಯುವ
ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆ.

೫೮.

ಏಕೆ ನಡುಗಿದೆ ತಾಯೆ ಭೂಮಿ ನಡುರಾತ್ರಿಯೊಳು - ಜಗಪ

ದೇಕ ಪೊಡವಿಗೊಡೆಯನ ರಾಣಿ ಪರಮ ಕಲ್ಯಾಣಿ

ಅ

ಗುರು ಹಿರಿಯರನು ಕಂಡು ಮುರುಕಿಸುವ ಮೋರೆಯಲಿ
ಅರೆಮತಿಯ ಕೊಂಕು ಮಾತುಗಳನಾಡಿ
ಚರಣಕೆರಗದ ಮನುಜರಿರಬಾರದೆಂದೆನುತ
ಮರಮುರಿದು ಒರಗಿ ಸಾಯಲಿ ಎಂದು ನಡುಗಿದೆಯ

೧

ಉತ್ತಮರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲಿ ಬಗಳೋ ಶ್ವಾನವು ಹುಟ್ಟಿ
ಹೆತ್ತವರ ನಿರ್ಬಂಧಕೊಳಗು ಮಾಡಿ
ಅತ್ತೆ ಮಾವರ ಕೀರ್ತಿಯ ಕೊಂಡಾಡುವಧಮರ
ಹೊತ್ತು ಇರಲಾರೆನೆನುತ ಮತ್ತೆ ನಡುಗಿದೆಯ ೨

ಕಳ್ಳತನವನು ಕಲಿತು ಕಾಲೋಚಿತವ ಕೇಳ್ವು
ಸುಳ್ಳು ಮಾತುಗಳಾಡಿ ಒಡಲ ಪೊರೆದು
ಕೊಳ್ಳಿ ದೆವ್ವಗಳಂತೆ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿರುವಂಥ
ಸುಳ್ಳು ಮನುಜರ ಹೊರಲಾರೆನೆಂದು ನಡುಗಿದೆಯ ೩

ಕಲಿಯುಗದಿ ಮುರಹರನ ಸ್ಮರಣೆಯನು ಮಾಡದೆಯೆ
ಸಲೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವನೋದದೆ
ಲಲನೆಯರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಡುವ ಹೊಲೆಯರನು ನಾ-
ನೊಲಿದು ಹೊರಲಾರೆನೆಂದು ನಡುಗಿದೆಯ ೪

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಕರ್ಮಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಕವಿತ್ವವ ಕಲಿತು
ನರಕುರಿಗಳೆಲ್ಲರು ನಡೆಗೆಟ್ಟರೆಂದು
ಗುರುವೆ ಕೇಳಯ್ಯ ಕನಕ ಪ್ರಿಯ ತಿರುಪತಿಯ
ಗಿರಿಯಾದಿಕೇಶವನೆ ಒಲಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ೫

ಭೂಕಂಪವನ್ನು ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಚಿತವಾದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕೀರ್ತನೆ ಇದು.
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೇ ಮೊದಲನೆಯದು ಎನ್ನಬಹುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದ, ಅವಿನಯದ,
ಮೋಸವಂಚನೆಯ, ಅಧಾರ್ಮಿಕತೆಯ, ಲಂಪಟತನದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಇಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು
ಗಮನಿಸಿದ ಕನಕದಾಸರು, ಅದನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಲು ನೆಲನಡುಗನ್ನು ನೆಲಗಟ್ಟು
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಭೂದೇವಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪತ್ನಿಯಾದುದರಿಂದ
ಮುನಿಸಿಕೊಂಡವಳನ್ನು ರಮಿಸಿ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದ ಎಂದು ಕೀರ್ತನೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೫೯.

ಏನಿದೆತ್ತಣ ಬಯಕೆ ಎಲೊ ಮಂಕು ಜೀವ
ನೀನು ಅರಿತರೆ ಪೇಳು ನಿಜವನೆನಗೆ ಪ

ಎಂಟೆರಡು ಮಾರುತರು ಎಡೆಎಡೆಗೆ ಬರುತಿರಲು
ನಂಟರೈವರು ಕೂಡಿ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿಹರು
ದಾಂಟುವುದು ಅಸದಳವೊ ಎರಡೊಂದು ಬಲೆಗಳಲಿ
ಕಂಟಕದಿ ಬಲು ತಾಪದಿಂದ ಬಳಲುವರು ೧

ಆರೆರಡು ದಂತಿಗಳು ದಾರಿಯೊಳು ನಿಂತಿಹವು
ಆರು ಮೂರು ತುರುಗಗಳು ದಾರಿಯನು ಕೊಡವು

ಮೂರೆರಡನೀಡಾಡಿ ತೋರುವುದು ಎನ್ನಾಣೆ
ಸಾರಿ ಏನೇನಹುದು ಎಂಬುದನು ನೋಡು

೨

ಪರರನು ನಿಂದಿಸದೆ ಪರಯೋಗ್ಯ ನೀನಾಗಿ
ಪರರ ಪಾಪಗಳ ನೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಳದೆ
ಪರಮಾತ್ಮ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯ
ಪರಹಿತಕೆ ಸಖನೆಂದು ಭಜಿಸೆಲೊ ಮನುಜ

೩

ಸಾಧಕನಿಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಹೊರತೂ ಸಿದ್ಧಿ ದುರ್ಲಭ ಎಂಬ
ಆಶಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆ.

ಎಂಟೆರಡು ಮಾರುತರು = ಹತ್ತು ವಾಯುಗಳು :೧. ಪಂಚಪ್ರಾಣ ಶಿ (ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ,
ಉದಾನ, ಸಮಾನ, ವ್ಯಾನ)

೨. ಉಪವಾಯು ಶಿ (ನಾಗ, ಕೂರ್ಮ, ಕೃಕರ, ದೇವದತ್ತ, ಧನಂಜಯ)

ನಾಗ :ಉದ್ಗಾರಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾದ ವಾಯು
ಕೂರ್ಮ :ನಿಮೇಷೋನ್ಮೇಷಗಳಿಗೆ ಹೇತುವಾದವಾಯು
ಕೃಕರ :ಸೀನುವುದಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾದ ವಾಯು
ದೇವದತ್ತ :ಆಕಳಿಕೆಗೆ ಹೇತುವಾದ ವಾಯು
ಧನಂಜಯ :ದೇಹ ಪುಷ್ಟಿಗೆ ಹೇತುವಾದ ವಾಯು
ನಂಟರೈವರು :ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು (ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ನಾಲಗೆ, ಮೂಗು, ಚರ್ಮ)

ಎರಡೊಂದು ಬಲೆ :ಈಷಣಾತ್ರಯ (ದಾರೇಷಣ, ಪುತ್ರೇಷಣ, ವಿತ್ತೇಷಣ ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣು,
ಹೊನ್ನು, ಮಣ್ಣು)
ಆರೆರಡು ದಂತಿಗಳು :ಎಂಟು ಆನೆಗಳು ಅಂದರೆ ಅಷ್ಟಮದಗಳು (ಕುಲ, ಶೀಲ, ಧನ, ರೂಪ,
ಯೌವನ, ವಿದ್ಯೆ, ತಪ, ರಾಜ್ಯ)
ಆರುಮೂರು ತುರಗಗಳು :ಒಂಬತ್ತು ಕುದುರೆಗಳು ಎಂದರೆ ಶರೀರದ ನವರಂದ್ರಗಳು (ಕಣ್ಣು -
೨, ಕಿವಿ -೨, ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ - ೨, ಬಾಯಿ - ೧, ಮೂತ್ರದ್ವಾರ - ೧, ಗುದದ್ವಾರ -೧)
ಮೂರೆರಡು :ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳು (ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ)

೬೦

ಏನು ಇಲ್ಲದ ಎರಡು ದಿನದ ಸಂಸಾರ
ಜ್ಞಾನದಲಿ ದಾನಧರ್ಮವ ಮಾಡಿರಯ್ಯ

ಪ

ಹಸಿದು ಬಂದವರಿಗೆ ಅಶನವೀಯಲು ಬೇಕು
ಶಿಶುವಿಗೆ ಪಾಲ್ಪೆಣ್ಣೆಯನುಣಿಸಬೇಕು

ಹಸನಾದ ಭೂಮಿಯನು ಧಾರೆಯೆರೆಯಲು ಬೇಕು
ಪುಸಿಯಾಡದಲೆ ಭಾಷೆ ನಡೆಸಲೇ ಬೇಕು ೧

ಕಳ್ಳತನಗಳ ಮಾಡಿ ಒಡಲ ಹೊರೆಯಲು ಬೇಡ
ಕುಳ್ಳಿದ ಸಭೆಯೊಳಗೆ ಕುತ್ತಿವು ಬೇಡ
ಒಳ್ಳೆಯವ ನಾನೆಂದು ಬಲು ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬೇಡ
ಬಾಳ್ವೆ ಸ್ಥಿರವೆಂದು ನೀ ನಂಬಿ ಕೆಡಬೇಡ ೨

ದೊರೆತನವು ಬಂದಾಗ ಕೆಟ್ಟದ ನುಡಿಯಬೇಡ
ಸಿರಿ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಲು ಮೆರೆಯಬೇಡ
ಸಿರಿವಂತ ಶ್ರೀ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ಚರಣ ಕಮಲವ ಸೇರಿ ಸುಖಿಯಾಗು ಮನುಜ ೩

* ಕೀರ್ತನೆ ಪುರಂದರದಾಸರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲೂ ದೊರೆತಿದೆ

ಅನಿತ್ಯವಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಹಿತಕ್ಕೆ ಗಂಟು ಬೀಳದೆ ಪರಹಿತದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕೃಪೆಗೆ
ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಎಂಬುದು ಈ ಕೀರ್ತನೆಯ ಆಶಯ.

೬೧.

ಏನು ಕಾರಣ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿ - ಪೇಳಲೊ
ದಾನವಾಂತಕ ಅಹೋಬಲ ನಾರಸಿಂಹನೆ ಪ

ನಿಗಮ ಚೋರನ ಕೊಲಲು ತೆರೆದೆಯೋ ಈ ಬಾಯಿ
ನಗವ ಬೆನ್ನಲಿ ಹೊತ್ತು ನಡುಗಿ ತೆರೆದೆಯೋ ಬಾಯಿ ಭೂ-
ಮಿಗಳ್ಳನ ಕೊಂದು ಬಳಲಿ ತೆರೆದೆಯೋ ಬಾಯಿ
ಜಗವರಿಯ ಪೇರುರವಿರಿದ ಪ್ರಹ್ಲಾದವರದ
ಅಹೋಬಲ ನಾರಸಿಂಹನೆ ೧

ಬಲಿಯ ದಾನವ ಬೇಡಲೆಂದು ತೆರೆದೆಯೋ ಬಾಯಿ
ಭಲದಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಕೊಲಲು ತೆರೆದೆಯೋ ಬಾಯಿ
ಕುಲಸತಿಯ ಅರಸಿ ಕಾಣದೆ ತೆರೆದೆಯೋ ಬಾಯಿ
ಮರೆತು ಮಾವನ ಕೊಂದು ನಿಂದೆ - ಇಂಥ
ಇಳಿಯ ಬಾರದ ಭೂಮಿಗಳಿದ ನಾರಸಿಂಹ ೨

ನಾರಿಯರ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯ ನೋಡಿ ತೆರೆದೆಯೋ ಬಾಯಿ
ಏರಿ ಅಶ್ವವ ಮೆಟ್ಟಿ ಅಳಲಿ ತೆರೆದೆಯೋ ಬಾಯಿ
ಮಾರಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ ರಂಗ

ಧೀರ ಶ್ರೀನಾಥ ಭವನಾಶ ಪೇಳೋ ಪೇಳು
ಏತಕೆ ಅಹೋಬಲ ನಾರಸಿಂಹನೆ

೩

ಕನಕದಾಸರು ಅಹೋಬಲದ ನಾರಸಿಂಹನ ತೆರೆದ ಬಾಯನ್ನು ಕಂಡು ದಶಾವತಾರಗಳ
ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೬೨

ಏನು ಬರುವುದೋ ಸಂಗಡೇನು ಬರುವುದೋ
ಪ

ದಾನ ಧರ್ಮ ಮಾಡಿ ಬಹು ನಿಧಾನಿ
ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳೊ ಮನುಜ

ಅ

ಹೆಂಡರಿಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ ಮಂಡೆ ತುಂಬ ಬಂಧುಬಳಗ
ಕಂಡು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಬರಾರೊ ದುಂಡ ಯಮನ ದೂತರೆಳೆಯೆ
ಬಂಡಿ ತುಂಬ ಇದ್ದ ಧನವು ಹಿಂದೆ ಉಳಿವುದಲ್ಲೊ ನಿನ್ನ
ಅಂಡಿಕೊಂಡು ಬರುವ ವಸ್ತು ಕೀರ್ತಿ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಎರಡೆ

೧

ಎನ್ನದೆಂದು ತನ್ನದೆಂದು ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣಿಗಾಗಿ
ಬನ್ನಪಟ್ಟು ಬಾಯಿಬಿಡುವೆ ಬರಿದೆ ಮೋಹದಿ
ಚೆನ್ನ ಮನದಿ ಪರಹಿತಾರ್ಥ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯಪಡೆಯೊ ನೀನು
ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಿತ್ತು ತಿಂಬ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆಡಲು ಬೇಡ ಮನುಜ

೨

ಬತ್ತಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿಹರು ಬತ್ತಲಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿಹರು
ಕತ್ತಲೆ ಕಾಲವನು ಬೆಳಕು ಮಾಡಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆವರು
ಸತ್ತರಿಲ್ಲ ಅತ್ತರಿಲ್ಲ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಹರಿಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೆ ದೇಹ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿದಂತೆ ಕೆಡಲು ಬೇಡ ಮನುಜ

೩

ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬಳಲಲಿಲ್ಲ
ಸುಟ್ಟು ಸುಟ್ಟು ಸುಣ್ಣದ್ದರಳು ಆಯಿತಲ್ಲೊ ಕಾಯ
ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಬೊಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ನಿನಗೆ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ
ಕಟ್ಟ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ನೋಟ ಬಟ್ಟೆ ಬಯಲು ಆಗುತ್ತಿಹುದು

೪

ಗರುವದೋರಿ ನಿಂದ ನೀನು ಬರಿದೆ ಕಾಲ ಕಳೆದೆ - ಮುಂ-
ದರಿದು ನೋಡು ನರರ ತನುವು ದೊರಕಲರಿಯದು

ನೆರೆ ಮಹಾಮೂರ್ತಿ ಒಡೆಯ ಬಾಡದಾದಿಕೇಶವನಲಿಟ್ಟು ಭಕುತಿ
ಚರಣ ಭಜಿಸಿ ಚಂಚಲಳಿಸಿ ವರವ ಪಡೆದು ಹೊಂದು ಮುಕುತಿ ೫

ಮನುಷ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ತನ್ನೊಡನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಕೀರ್ತಿ ಅಪಕೀರ್ತಿಗಳ
ವಿನಾ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಪರಹಿತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುವ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗು
ಎಂಬ ಉಪದೇಶವಿದೆ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ. ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ :ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.
(ದನಗಳನ್ನು ಗೊಂತಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಮತ್ತೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಮೇಯಲೋಸುಗ ಬಿಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಮೂಡಿದ
ನುಡಿಗಟ್ಟು) ನರರ ತನುವು ದೊರಕಲರಿಯದು :ಸಕಲ ಜೀವ ಜಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ
ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದು ಮತ್ತೆ ದೊರಕುವುದು ದುರ್ಲಭ.

೬೩

ಏನು ಮಾಡಲಯ್ಯ ಬಯಲಾಸೆ ಬಿಡದು ಪ

ಮಾನವ ಮೃಗೇಂದ್ರ ರಾಮಚಂದ್ರ ರಕ್ಷಿಸಯ್ಯ ಅ

ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿಗೆ ತಾನು
ಕಾತರಿಸಿ ಬೀಳುವ ಪತಂಗದಂದದಲಿ
ಧಾತುಗಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದಲಿ ಮೆರೆವ
ಧೂರ್ತೆಯರ ನೋಡುವೀ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯಕೆ ೧

ಅಂದವಹ ಸಂಪಗೆಯ ಅರಳ ಪರಿಮಳವುಂಡು
ಮುಂದುವರಿಯದೆ ಬೀಳ್ವ ಮಧುಪನಂತೆ
ಸಿಂಧೂರ ಗಮನೆಯರ ಸಿರಿಮುಡಿಯೊಳಿಪ್ಪ ಪೂ
ಗಂಧ ವಾಸಿಸುವ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಕೆ ೨

ಗಾಣದ ತುದಿಯೊಳಿಪ್ಪ ಭೂನಾಗನಂ ಕಂಡು
ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಯೆಂದು ಸವಿವ ಮೀನಿನಂತೆ
ಏಣಾಕ್ಷಿಯರ ಚೆಂದುಟಿಯ ಸವಿಯ ಸವಿಸವಿದು
ಜಾಣತನದಲಿ ನಲಿವ ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯಕೆ ೩

ದಿಮಿದಿಮ್ಮಿ ಘಣಘಣಾ ಎಂಬ ಘಂಟೆಯ ರವಕೆ
ಜುಮುಜುಮನೆ ಬೆಮೆಗೊಳ್ಳುವ ಹರಿಣದಂತೆ
ರಮಣಿಯರ ರಂಜಕದ ನುಡಿಗಳನು ಕೇಳಿ ಪ್ರ-
ಣಮವೆಂದು ತೋಷಿಸುವ ಕರ್ಣೇಂದ್ರಿಯಕೆ ೪

ತ್ವಕ್ಕು ಮೊದಲಾದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೊಳು ಸಿಕ್ಕಿ
ಕಕ್ಕುಲಿತೆಗೊಂಬುದಿದ ನೀನು ಬಿಡಿಸೊ

ಸಿಕ್ಕಿಸದಿರು ಸಿಕ್ಕಿಗೆ ಆದಿಕೇಶವರಾಯ
ದಿಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನಂಪ್ರಿಯೊಳೆನ್ನ ಮನವನಿರಿಸೊ

೫

೬೪

ಏನೆಂದಳೇನೆಂದಳೋ

ಪ

ನಿನ್ನೊಳು ಸೀತೆ ಹನುಮಯ್ಯ

ಅ

ಜನಕನರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಸುಖದಲ್ಲಿರಲು
ಧನು ಮುರಿದು ಕೈಹಿಡಿದು ತನ್ನ
ಘನ ಪದವಿಯನು ಬಿಟ್ಟು ವನವ ಸೇರಿದನೆಂದು
ವನಿತೆ ತಪಿಸುತೆ ಮನದಿ ನೊಂದು

೧

ಕುರುಹಿನುಂಗುರವನು ತರಳಾಕ್ಷಿಗಿತ್ತಾಗ
ತಿರುಳಿಗಿಂತಧಿಕವೇ ಕರಟವೆಂದು
ಬೆರಳಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿದಳೆ ಅಶೋಕವನದಾಚೆಗೆ
ನಿರುತ ಸಂತಾಪದಲಿ ಮನದಿ ನೊಂದು

೨

ಸೇತುವೆಯ ಕಟ್ಟಿ ಸಿಂಧುಗೆ ವಿಭೀಷಣಾಗ್ರ
ಜಾತ ಲಂಕಾಧಿಪನ ವಧಿಸಿ
ಸೀತೆಯನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ್ದೆ ಆದರೆ
ನಾಥಾದಿಕೇಶವಗೆ ಬಲು ಬಿರುದು ಎಂದು

೩

ಸೀತೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಮನಿಗಿರುವ ಪ್ರೇಮದ ತುಡಿತ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತ ವಾಗಿದೆ.
ಸೀತಾಸ್ವೇಷಣೆಯ ಘನ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಸೀತೆಯ ಆತಂಕದ
ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಾನೇ ಊಹಿಸಿ ಹೇಳುವ ಈ ತಂತ್ರ ರಾಮನ ಪ್ರೇಮಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು
ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಕನಕದಾಸರು ಉನ್ನತವೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಹ
ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ನೆಲೆಗೆಳೆತಂದು ಸಂವಾದಿಸುವ ರೀತಿಯಂತೂ ಅವರ ಜನಸಂಮುಖ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು
ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಹನುಮಂತನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಿಲುಕುವಂತೆ, ದೈನಂದಿನ
ಒಡನಾಡಿಯಂತೆ 'ಹನುಮಯ್ಯ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವ ನಿಲುವು ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ
ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

೬೫.

ಏನೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸಲೋ ದೇವ
ನಾನೇನು ಬಲ್ಲೆ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಮಾಧವ

ಪ

ಹರಿಮುಕುಂದನು ನೀನು ನರಜನ್ಮ ಹುಳು ನಾನು
ಪರಮಾತ್ಮನು ನೀನು ಪಾಮರನು ನಾನು
ಗರುಡ ಗಮನನು ನೀನು ಮರುಳು ಪಾಪಿಯು ನಾನು
ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯು ನೀನು **ದುರುಳ** ತಿರುಕನು ನಾನು

೧

ವಾರಿಧಿಶಯನನಾದ ಕಾರುಣ್ಯನಿಧಿ ನೀನು
ಘೋರದಿಂದಿಹ ಕಾಮಿಕ್ರೋಧಿ ನಾನು
ಈರೇಳು ಭುವನದೊಳು ಇರುವ ಮೂರುತಿ ನೀನು
ದೂರಿ ನಿನ್ನನು ಬೈವ ದುಷ್ಟ ನಾನು

೨

ಅಣುರೇಣು ತೃಣಗಳಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನು ನೀನು
ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕೆ ಅವಗುಣದ ಕುಕರ್ಮಿ ನಾನು
ವಾಣಿಯರಸನ ಪೆತ್ತ ವೈಕುಂಠಪತಿ ನೀನು
ಕ್ಷಣಭಂಗುರ ತನುವಿನ ಗೊಂಬೆ ನಾನು

೩

ಕಂಬದಲಿ ಬಂದ ಆನಂದ ಮೂರುತಿ ನೀನು
ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಪಂಚಕನು ನಾನು
ಅಂಬರೀಷಗೆ ಒಲಿದ ಅಕ್ರೂರಸಖ ನೀನು
ಡಂಬ ಕರ್ಮಿಯು ನಾನು ನಿರ್ಜಿತನು ನೀನು

೪

ತಿರುಪತಿಯ ವಾಸ ಶ್ರೀವೆಂಕಟೇಶನೆ ನಿನ್ನ
ಚರಣಸೇವಕರ ಸೇವಕನು ನಾನು
ಬಿರುದುಳ್ಳವನು ನೀನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕವನು ನಾನು
ಸಿರಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನು ನೀನು

೫

ಭಗವಂತನ ಅಮಿತತೆಯನ್ನು ಮಾನವನ ಸೀಮಿತತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಆದ್ರ್ವ ಹೃದಯದಿಂದ
ಹಾಡಿರುವ ಕೀರ್ತನೆಯಿದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನೂ ಮಾನವನ ಅರೆಕೊರೆ
ಅಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಥಳಕು ಹಾಕಿ ಹೇಳಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ
ಸಹಜತೆಗಳು ಕೆನೆಗಟ್ಟಿವೆ.

೬೬.

ಏನೆಂದು ನುಡಿವೆ ನಿನ್ನವರಂತೆ ಕೇಡು ಬುದ್ಧಿ ಎನ್ನೊಳಗಿಲ್ಲ - **ಗುಣ**
ಹೀನರಲ್ಲದ ಈ ನರರ ಪಾಲಿಪ ಬುದ್ಧಿ ನಿನ್ನೊಳಗಿಲ್ಲ

ಪ

ತರಳ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂದದಿ ನಿನ್ನ ರೂಪನು ಕೆಡಿಸಲಿಲ್ಲ
ನರನಂತೆ ಬಂಡಿಬೋವನ ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ದುಡಿಸಲಿಲ್ಲ

ಪರಾಶರನಂತೆ ನದಿಯೊಳಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಕೂಡಲಿಲ್ಲ
ಗರುಡನಂದದಿ ನಿನ್ನ ಪೊತ್ತು
ತಿರುಗಲಿಲ್ಲ

೧

ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಯಂತೆ ವನದೊಳು ಅನುದಿನ ಚರಿಸಲಿಲ್ಲ
ಬಿನಗು ಬೇಡತಿಯಂತೆ ಸವಿದುಂಡ ಹಣ್ಣು ತಿನಿಸಲಿಲ್ಲ
ಇನಕುಲ ಕಪಿಯಂತೆ ವಂಚಿಸಿ ವಾಲಿಯ ಕೊಲಿಸಲಿಲ್ಲ
ಘನ ಪಾತಕದಜಮಿಳನಂತೆ ನಾರಗ
ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ

೨

ಕದನದೊಳು ವಿಭೀಷಣನಂತೆ ಅಣ್ಣನ ಕೊಲಿಸಲಿಲ್ಲ
ವಿದುರನ ತೆರನಂತೆ ಸದನವ ಮುರಿದು ನಿನ್ನ ಬೆರೆಯಲಿಲ್ಲ
ಮದಗಜದಂತೆ ಮಕರಿಗೆ ಸಿಲ್ಕಿ ಒರಲಿಲ್ಲ
ಗದರಿ ಶಿಶುಪಾಲನಂದದಿ ನಿನ್ನನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಜರೆಯಲಿಲ್ಲ

೩

ಬುವಿಯೊಳು ಬಲಿಯಂತೆ ದಾನವ ನೀಡಲಿಲ್ಲ
ಭವನಂತೆ ಶ್ಮಶಾನದಿ ಮನೆಮಾಡಿ ಸ್ಮರಿಸಲಿಲ್ಲ
ತವ ಪುಂಡರೀಕನಂತೆ ಹಲಗೆಯಿಟ್ಟಿಗೆ ಮೇಲೆ ನಿಲಿಸಲಿಲ್ಲ
ಭುವನದೊಡೆಯ ನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ

೪

ಪಂಡರಾಪುರದ ವಿಠಲನನ್ನು ಕುರಿತ ನಿಂದಾಸ್ತುತಿಯ ಕೀರ್ತನೆಯಿದು. ತರಳ... ಕೆಡಿಸಲಿಲ್ಲ
:ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ವಿಷ್ಣು ನರಸಿಂಹಾವತಾರ ಎತ್ತಿದುದನ್ನು ತುಂಬ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ 'ತರಳ
ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂದದಿ ನಿನ್ನ ರೂಪನು ಕೆಡಿಸಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರ ಕವಿಪ್ರತಿಭೆ
ಮಿಂಚಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

೬೭.

ಒಲ್ಲೆನೆಂದರಾಗುವುದೆ ಅಲ್ಲಿ ಪಡೆದು ಬಂದುದನು
ಎಲ್ಲವನುಂಡು ತೀರಿಸಬೇಕು ಹರಿಯೆ

ಪ

ತಂದೆತಾಯಿ ಬಸಿರಿಂದ ಬಂದ ದಿನ ಮೊದಲಾಗಿ
ಒಂದಿಷ್ಟು ಸುಖವನೆ ಕಾಣೆ ನಾ ಹರಿಯೆ
ಬಂದುದನೆಲ್ಲವನುಂಡು ತೀರಿಸದೆ ಭ್ರಮೆ
ಗೊಂಡ ಮೇಲೇನುಂಟು ಹಗೆಯ ಜೀವನವೆ

೧

ಎಮ್ಮರ್ಥ ಎಮ್ಮ ಮನೆ ಎಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬ
ಹೆಮ್ಮೆ ನಿನಗೇತಕೊ ವ್ಯರ್ಥ ಜೀವನವೆ
ಬ್ರಹ್ಮ ಪಣೆಯೊಳು ಬರೆದ ವಿಧಿಯು ತಪ್ಪುವುದುಂಟೆ
ಸುಮ್ಮನೆ ಇರು ಕಂಡ್ಯ ಹಗೆಯ ಜೀವನವೆ

೨

ಅಂತರಂಗದಲೊಂದು ಅರ್ಥ ದೇಹದಲೊಂದು
ಚಿಂತೆಯಾತಕೆ ನಿನಗೆ ಪಂಚರೆದುರು
ಕಂತುಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವರಾಯ
ಅಂತರಂಗದಿ ನೆಲೆಗೊಳುವ ತನಕ

೩

ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದೆ ಇರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿನ ಧ್ವನಿ.

